

OBSAH ČÍSLA

- 3** EDITORIAL
- 4** SLOVO ŘEDITELE
- 4** OČKOVÁNÍ VE FN HK
- 5** SLOVO DĚKANA
- 5** PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ NA LF HK

AKTUÁLNĚ

- 6** ÚSTAV NELLEKÁŘSKÝCH STUDIÍ
- 8** MULTIOBOROVÉ PRACOVIŠTĚ
- 9** NOVÍ VEDOUCÍ PRACOVNÍCI
- 10** DRUHÁ VLNA COVID-19 VE FN HK
- 14** RELAXAČNÍ ZÓNA PRO STUDENTY
- 14** PAMĚTNÍ MEDAILE UK
- 14** PŘEDNÁŠKA PROF. TEMESGENA
- 14** VÝCHODOČESKÝ VÝTVARNÝ SALON
- 15** AKREDITACE PRO FAKULTNÍ NEMOCNICI
- 15** KAROLINUM ZTICHLO
- 15** ODBORNÉ KOMPETENCE LÉKAŘŮ
- 16** TESTOVACÍ CENTRUM LF HK OČIMA STUDENTŮ

VĚDA A VÝZKUM

- 17** HRADECKÉ PNEUMOLOGICKÉ DNY
- 18** HABILITAČNÍ A JMENOVACÍ ŘÍZENÍ
- 19** XXV. VĚDECKÁ KONFERENCE LF HK A FN HK

INFORMACE, ZAJÍMAVOSTI

- 21** PÉČE O ZAMĚSTNANCE FN HK
- 21** VÝSTAVA – RUDOLF II.
- 22** PŘEDSEDKYNĚ ETICKÉ KOMISE UK
- 24** HRADEC KRÁLOVÉ VE FOTOGRAFIÍCH
- 26** 75 LET LÉKAŘSKÉ KNIHOVNY V HRADCI KRÁLOVÉ
- 30** SVÁTKY JARA A JARNÍ TVOŘENÍ VE ŠKOLE A FAKULTNÍ NEMOCNICI

6 Ústav nelékařských studií

10 Druhá vlna COVID-19 ve FN HK

22 Rozhovor s prof. MUDr. Zuzanou Červinkovou

26 75 let Lékařské knihovny

Vážení a milí čtenáři,

kvapem se nám blíží začátek prázdnin, na které se všichni těšíme z důvodu dovolené, kterou po roce Covidu nutně potřebujeme. Bohužel se ale děje něco podobného, jako tomu bylo minulý rok, takže do budoucích měsíců hledíme všichni s nejistotou, co nás čeká. Přitom ještě před pár týdny jsme si všichni mysleli, že „doba respirátorová, dříve roušková“ definitivně končí s ústupem virové nákazy, která nás naplno zasáhla v jarních měsících. Bohužel člověk míní a příroda si nadále dělá, co chce. V posledních dnech a týdnech se opět začíná koronavirová infekce komunitně šířit, nejvíce v Praze, což zřejmě souvisí s cestovním ruchem. Na naše území pomalu proniká tentokrát mutace indická, nově nazývaná delta, která je oproti předchozí dominantní britské – alfa mutaci nakažlivější a postihuje tak i mladší populaci. Letos jsme naštěstí již v lepší situaci než minulý rok, tak by snad následky epidemie neměly být tak katastrofické. Větší část obyvatelstva České republiky totiž infekci COVID-19 prodělala nebo již absolvovala alespoň první dávku očkování. Očkování je tak jediná cesta, kterou se nám může podařit šíření infekce zastavit. Proto bych chtěl touto cestou apelovat i na Vás, čtenáře Scanu, podle mého názoru je nutné dokončit očkování, a to alespoň valné většiny obyvatelstva, co možná nejdříve. Dobrou zprávou je, že i když současné očkování chrání oproti nové mutaci o něco méně než proti té předchozí, příprava nové, účinnější vakcíny by měla trvat maximálně několik týdnů. Jedině očkování nám tak do budoucna umožní žít podobně, jak jsme byli dříve zvyklí. Ať už má tedy tato virová pandemie jakýkoliv původ, virus tady s námi prostě je a bude i do budoucna a my se s ním musíme naučit žít. Půjde to, jen se musíme všichni chovat rozumně.

Jistě chápete, že obsah časopisu tak samozřejmě musí být a je ovlivněn výše uvedeným. K průběhu pandemie se ve svých příspěvcích vyjadřují jak ředitel FN HK, tak děkan LF HK, ale kromě nich přináší SCAN i rozsáhlý a podle mne velmi zajímavý článek hygieničky Fakultní nemocnice dr. Hobzové o průběhu infekce v rámci naší nemocnice. Pandemii COVID-19 se věnují ale i články připravené lékaři plicní kliniky a studenty, kteří zajišťovali provoz testovacího centra v areálu FN HK. V rámci pracoviště tentokrát představujeme nový Ústav nelékařských studií LF HK. Myslím, že z obsahu aktuálního čísla by Vás mohl zaujmout i rozhovor s prof. Červinkovou, která nedávno obdržela zlatou pamětní medaili UK za významné celoživotní dílo v oboru fyziologie a dlouholetou vědeckou a pedagogickou práci na UK a která mimo svého odborného zaměření v současné době vykonává i funkci předsedkyně Etické komise UK. Dále přinášíme i informaci o proběhlé XXV. vědecké konferenci LF a FN HK a z on-line pořádaných Hradeckých pneumologických dnů. Samozřejmě pokračujeme i ve spolupráci s Muzeem východních Čech v seriálu o budovách FN HK, na závěr jeden nový seriálu věnovaný 75. výročí otevření Lékařské knihovny.

Doufám tedy, že se Vám bude i druhé letošní číslo Scanu líbit. Za jeho redakci Vám mohu slíbit, že se o to budeme nadále snažit. Pokud s námi budete chtít spolupracovat formou dodání příspěvků nebo máte návrhy pro další zlepšení, budeme za to rádi.

V. Maisnar
prof. Vladimír Maisnar

Foto titulní strana: Studenti LF HK zajišťující provoz testovacího centra pro zaměstnance LF HK (viz článek na str. 16)

scan

Časopis Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové

Ročník XXXI (2021), č. 2
MK ČR E 11425 • ISSN 1211-295X

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek. Šéfredaktor: prof. MUDr. Vladimír Maisnar, Ph.D., MBA, editorka: Mgr. Iveta Juranová.

Adresa redakce:
maisnar@fnhk.cz; juranova@fnhk.cuni.cz.

Redakční rada: PhDr. J. Bavor, prof. MUDr. RNDr. M. Červinka, CSc., prof. MUDr. J. Mandák, Ph.D., prof. MUDr. V. Maisnar, Ph.D., MBA, prof. MUDr. V. Palička, CSc., dr.h.c, Ing. P. Sedlářová, Bc. J. Sochor, prof. MUDr. I. Šteiner, CSc., prof. MUDr. P. Žáček, Ph.D.

Vydává FN HK a LF UK HK jako čtvrtletník v Naladatelství ATD Miroslav Všečeka, Dvůr Králové nad Labem (atd.hk@seznam.cz, tel. 774 167 245) Vyrobitel tiskárna V&H Print Hlávko s. r. o.

(Elektronickou verzi časopisu - eScan - naleznete na webových stránkách Lékařské fakulty v Hradci

Králové na adrese <https://www.fnhk.cuni.cz/e-SCAN/>; archiv časopisu je zveřejněn na webových stránkách Fakultní nemocnice na adrese <http://fnhk.cz> v kapitole O fakultní nemocnici a <http://fnhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby – Časopisy a www.facebook.com/Scan.casopis.FNHK.LFHK

Pokyny pro autory: Text příspěvku odevzdávejte elektronicky, zpracovaný v editoru Microsoft Word. Doprovodný obrazový materiál nevkládějte do textu, ale pošlete samostatně.

Kontaktní adresy:
maisnar@fnhk.cz; juranova@fnhk.cuni.cz

Vážené kolegyně, vážení kolegové, milí přátelé,

po velmi dlouhé době se snažím, aby pandemie SARS-CoV-2 nebyla hlavním nebo dokonce jediným tématem mého úvodního sloupku, i když se jejímu dopadu úplně vyhnout nemůžeme. Je ale skutečností, že v současné době máme ve FN hospitalizované celkem 4 pacienty s touto diagnózou a to ještě pacienty, u kterých již dokonce oficiální diagnostická doba uplynula a nyní jde o dlouhodobý průběh a následky. Když to srovnáme s „vrcholovými čísly“ v jarních měsících, tedy s denním počtem nad 270 hospitalizovaných, je to snad opravdu dobrá známka.

Tak teď k něčemu jinému. Možná to zmiňuje ve své textu i spectabilis děkan fakulty, ale společně jsme se rozhodli, že radikálně změníme Redakční radu SCANu. Vůbec to není vyjádření nějakých pochyb, že by snad SCAN nebyl v pořádku – naopak, mám velmi dobrý pocit ze systematického zvyšování kvality, článků, obrazové dokumentace i témat. Myslím, že časopis je na skvělé úrovni, a proto jsme také všem končícím členům Redakční rady opravdu upřímně vyjádřili velké poděkování a úctu. Ale oživení, občerstvení a nový duch určitě prospěje a pevně věřím, že SCAN bude i nadále systematicky zvyšovat svou úroveň, kvalitu i čtivost. Jsme rádi, že v jeho vedení bude i nadále pokračovat jak pan profesor Maisnar, tak i paní magistra Juranová a těšíme se na další spolupráci – a nepochybné úspěchy.

Musím se ale přece jen vrátit k provozu Fakultní nemocnice. To, co předvedli její zaměstnanci (s pomocí brigádníků, studentů a dalších) bylo a je neskutečné. Patřili jsme k nejpostiženějším krajům, okresům a vlastně i nemocnicím. Problémy se postupně přelévaly a díky naprosto úžasnému přístupu všech se je dařilo průběžně řešit – odběrové místo, ochranné pomůcky, laboratoře, přestavby klinik, přesuny pracovníků, nezbytné uzávěry, směny, služby, a postupně nabíhající očkování, testování, nyní sekvenování – určitě jsem nevzpomněl vše. Bude to vyžadovat pečlivý rozbor a poučení – poučení pro příště, o kterém doufáme, že takové „příště“ už nebude. Učili jsme se za běhu, jistě nebylo vše dokonalé. Co ale bylo dokonalé, byla souhra a pomoc všech. Díky se nedají slovy vyjádřit.

Co nás čeká? Buďme opatrní. Češi mají v povaze nechat „plavat“ všechnu opatrnost, už se nikdo nemůžeme dočkat normálního života – a obávám se, že někteří to přeženou. Uvidíme, co bude po prázdninách, co si kdo doveze jako nechtěný suvenýr z dovolené, co přinesou dětské tábory, setkávání a užívání si života. Určitě bude potřeba další etapy pečlivého testování, dalších opatření a možná i omezení.

Ale nyní si nenechtejте kazit pocit z perfektní práce. Musíme ale postupně dohnat vše, co jsme museli odložit. Na naši pomoc čekají stovky (a možná i větší čísla) nemocných, kterým jsme nemohli poskytnout to, co potřebují. Musíme to dohnat – ale bude to jistě trvat dlouho. Co je ale naprosto nezbytné nyní, je to, abyste si všichni odpočinuli. Bylo to nesmírně náročné období s extrémním vypětím. Všichni zdravotníci si zaslouží dovolenou. Užijte si ji, vydechněte a vraťte se s plnými silami do práce. Bude opět náročná. Doufejme, že ne dalším bojem se zákeřnými viry, ale bude naplněna naší medicínskou prací, naší medicínou, kterou jsme vždy dělali

na perfektní úrovni. Nepochybně v ní budeme pokračovat a budeme ji – tak jako dosud – systematicky zlepšovat.

Přeji vám všem krásné léto, s odpočinkem a nabráním dalších sil. A díky za vše!!!

Vladimír Palička

Očkování ve FN HK

Hranici 100 000 podaných dávek vakcín proti COVID-19 ve středu 10. června překročilo Očkovací centrum COVID-19 Fakultní nemocnice Hradec Králové. V nemocnici se očkuje od 2. ledna 2021, kdy zdravotníci aplikovali prvních 156 dávek vakcíny, nyní během víkendů se počet podaných vakcín na dvou očkovacích místech pohybuje kolem 1 500 dávek, v pracovních dnech je to kolem 900. Očkovací centrum COVID-19 FN HK podalo přibližně třetinu všech dávek vakcín aplikovaných v celém Královéhradeckém kraji.

„Na dvou očkovacích místech v areálu FN HK zajišťuje podávání vakcíny v pracovních dnech odpoledne a o víkendech průměrně 14 očkovacích týmů, další lidé zajišťují provoz kartoték, navigaci zájemců o očkování či s očkováním spojenou administrativu,“ uvedl vedoucí očkovacího centra FN HK MUDr. Pavel Kosina, Ph.D.

Zájemci o očkování zaregistrovaní v centrálním rezervačním systému dostávají vakcíny v ambulancích Pavilonu interních oborů a od začátku dubna také v Pavilonu akademika Bedrny. Očkování probíhá v pracovních dnech od 15:30 do 19:30 hodin, o víkendech je to od 8:00 do 18:00 hodin. Fakultní nemocnice tak jako jedna z mála v ČR již od počátku očkování nabízela a nabízí možnost očkování mimo pracovní dobu jak ve všedních dnech, tak o víkendech. Nemocnice v současné době očkuje výhradně vakcínou firmy Pfizer/BionTech. Na očkování ve Fakultní nemocnici Hradec Králové nyní čeká několik tisíc zájemců, termíny na očkování nemocnice uvolňuje postupně podle věku zaregistrovaných.

-js-

Vakcinační centra Covid-19 ve FN HK:

- 1 – Pavilon interních oborů, budova č. 10
- 2 – Pavilon prof. Bašteckého, budova č. 23 (onkologie)
- 3 – Pavilon akademika Bedrny, budova č. 21 (chirurgie)

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, jak jsem si posteskl i v minulém sloupku, už více než rok ovlivňuje celou naši společnost epidemie nebývalých rozměrů. Není nic, co by nebylo více či méně poznamenáno. Pochopitelně i činnost naší fakulty, především výuka a výzkum.

Epidemie ale významně zasáhla i do společenských aktivit naší fakulty.

Poslední velkou akcí, kterou jsme v průběhu posledního více než roku uspořádali, byl Reprezentační ples Lékařské fakulty a Asociace studentů medicíny, konaný v prostorách Aldisu 28. 2. 2020. Tehdy ještě s plnou parádou.

Od té doby, jak si velmi dobře pamatujeme, šlo všechno z kopce.

Tradiční Jarní hudební koncert nemohl být jako obvykle před publikem ve velké posluchárně fakulty. Tou dobou už byly hromadné akce zakázány. Přesto se nám ale podařilo udržet krásnou tradici a uspořádat v dubnu, ve spolupráci s Filharmonií Hradec Králové, on-line vysílaný Varhanní koncert Petra Hostinského.

V květnu byl zrušen, stejně jako letos, Rektorský sportovní den Univerzity Karlovy. Ani sportovní aktivity nebylo možné pořádat.

Byla odvolána Poslední přednáška mediků 5. ročníku, pravidelně konaná na posluchárně Ortopedické kliniky. Originální akce, která byla za posledních několik desetiletí zrušena jen jednou. Stejně jako Graduates Night, závěrečné společenské setkání našich zahraničních studentů.

Byly zrušeny oficiální oslavy Dne české státnosti i Dne vzniku samostatného českého státu v září, resp. v říjnu, kterých se vždy účastnila reprezentace naší fakulty.

Neuskutečnilo se ani každoroční Setkání vedení lékařských fakult České republiky a Slovenské republiky, které měla tentokrát pořádat Jesseniova lékařská fakulta v Martine.

Nemohli jsme uspořádat pravidelný Den otevřených dveří pro uchazeče o studium a jejich rodinné příslušníky. Přesto jsme začátkem listopadu všem zájemcům úspěšně představili naši fakultu novým způsobem, formou on-line přenosu.

Bohužel jsme nemohli podle našich zvyklostí ani uctít památku listopadových událostí roku 1939 a 1989, Den boje za svobodu a demokracii, spojenou vždy s podzimním koncertem našich studentů. Jsem ale velmi rád, že jsme tyto významné události oslavili velmi pěkným koncertem Královéhradeckého kvarteta, natočeným v prostorách naší fakulty a vysílaným na YouTube. Současně jsme se připojili k iniciativě Díky, že můžeme! nasvícením budovy v Šimkově ulici v barvách české trikolory v symbolický čas 17. 11. v 17:11.

Zároveň jsme tím také připomněli 75. výročí založení naší fakulty. Tři čtvrté století by si ale zcela jistě zasloužilo oslavu jiným, důstojnějším způsobem, za osobní účasti všech, kteří se na jejím vývoji podíleli.

Nekonaly se ani tradiční předvánoční akce. Mikulášská besídka a adventní setkání. Sváteční nálada však byla skvělým způsobem navozena Vánočním studentským koncertem, nahraným našimi studenty a pedagogy v reprezentativních prostorách budovy Na Hradě a vysílaným přes internet.

A přestože se už sešel rok s rokem, ani letošní reprezenta-

ční ples se konat nemohl. Stejně jako ještě celá řada dalších společenských akcí, většího či menšího významu.

Ano, epidemií jsme přišli o mnohé. Výčet akcí by se mohl zdát nekonečný.

Přesto se ale předchozí výčet „fakultních ztrát“ jeví nicotným, naprosto nevýznamným v porovnání se skutečnými ztrátami. Těch, kteří onemocněli chorobou Covid-19 a ztratili to nejcennější, svůj život. I těch, kteří mají trvalé vážné zdravotní následky. Na to nesmíme při našich stescích nikdy zapomenout!

Dámy a pánové,

věřme, že se nakonec podaří epidemii zvládnout a vrátit život celé naší společnosti do normálních kolejí. Věřme, že se zase začneme setkávat na kulturních a sportovních akcích, pořádaných naší fakultou. Že zase začneme žít plnohodnotným životem bez omezení. Živi a zdraví. *Jiří Mandák*

Přijímací řízení na LF HK

V úterý 15. června se konalo přijímací řízení do magisterských studijních programů Lékařské fakulty v Hradci Králové. O studium všeobecného lékařství mělo zájem celkem 1 453 uchazečů a z nich bylo vybráno 340 nejúspěšnějších. V případě zubního lékařství je konkurence vyšší, ke studiu bude přijato 45 studentů a přihlásilo se 558 uchazečů.

Ústav nelékařských studií – nové, samostatné pracoviště Lékařské fakulty v Hradci Králové

Ústav nelékařských studií jako nové samostatné pracoviště Lékařské fakulty zahájil svoji činnost 1. ledna 2021. Hledání názvu ústavu nebylo jednoduché. Chtěli jsme jednak do budoucna umožnit jeho orientaci nejen na ošetrovatelství, ale i na další specializované nelékařské obory, a také se odlišit od názvů ostatních vzdělávacích institucí podobných zdravotnických oborů. Konečné rozhodnutí vychází z obecného a legislativně uznávaného pojmenování všech zdravotnických oborů, tedy kromě oborů lékařských, a zároveň i naznačuje náš záměr se v poměrně krátké budoucnosti, v rámci vzdělávání věnovat nejen oboru Všeobecné ošetrovatelství, ale dále rozvíjet a obohatit jeho vzdělávací a vědeckou základnu o další významné nelékařské zdravotnické obory.

Vznik pracoviště

Vznik našeho pracoviště souvisel s rozdělením a následným zrušením Ústavu sociálního lékařství, který sloučoval několik samostatných oddělení: oddělení sociálního lékařství, oddělení společenských věd, oddělení praktického lékařství, oddělení ošetrovatelství a pedagogicko-psychologickou poradnu. Oddělení ošetrovatelství bylo založeno jako samostatné pracoviště v rámci Ústavu sociálního lékařství dne 18. 3. 1999. První vedoucí oddělení ošetrovatelství byla jmenována Jaroslava Pečenková, která se spolu s prof. Jiřím Marešem a tehdejší děkanem LF HK doc. Karlem Bartákem zasloužila o zahájení výuky v bakalářském studijním programu Ošetrovatelství. V tomto kontextu a s ohlednutím do nedáv-

né historie vysokoškolského vzdělávání sester bychom rádi připomněli, že výuka studijního programu Ošetrovatelství na Lékařské fakultě probíhá již od roku 1993. Započala čtyřletou kombinovanou formou studia s dvojnásobným zaměřením: Ošetrovatelství a Ošetrovatelství a pedagogika ve zdravotnictví. Na základě požadavků EU byl studijní program upraven na tříletý a po úspěšné akreditaci byla v roce 2005 otevřena tříletá prezenční forma studia obor Všeobecná sestra a obor Porodní asistentka. V roce 2006/2007 byla nahrazena dobíhající čtyřletá kombinovaná forma studia tříletou kombinovanou formou. V roce 2009 byla zahájena výuka dalšího bakalářského studijního programu Specializace ve zdravotnictví obor Fyzioterapie v kombinované formě. Od akademického

roku 2015/2016 se přechází pouze na prezenční formu výuky bakalářského studijního programu Ošetřovatelství obor Všeobecná sestra. Jedná se o samostatný, zcela autonomní studijní program odlišující se od studijního programu všeobecné lékařství. Má své specifické koncepční pojetí, svou vlastní metodiku založenou na ošetřovatelském procesu. Vzdělávaným subjektem je student bakalář.

Ošetřovatelství

Studijní program Ošetřovatelství musí striktně splňovat direktivy Evropské komise, kdy vysokoškolské vzdělání je v souladu s pravidly EU. Musí splňovat požadovaný počet 4 600 výukových hodin, přičemž musí být vyvážený poměr hodin teoretické a praktické výuky. Do praktické výuky spadá tzv. ošetřovatelská praxe ve zdravotnických zařízeních, která je naprosto rozdílná od praktické výuky mediků, a to jak organizačně, tak i způsobem vedení praxe (supervize mentorů, vyučujících) a plnění ošetřovatelské péče. A tak i okruh uchazečů o studium bývá jiný; jejich vstupní znalosti, motivovanost se také odlišují od mediků. Absolventi nastupují na jiné pozice než lékaři, což vyžaduje odlišný typ osvojených znalostí, praktických dovedností i absolvované klinické praxe. V roce 2019 byl úspěšně akreditován studijní program Všeobecné ošetřovatelství v prezenční formě na dobu 10 let.

Další výuka

Kromě zajištění výuky již zmiňovaného bakalářského studijního programu Všeobecné ošetřovatelství v prezenční tříleté formě se Ústav nelékařských studií v současné době podílí také na výuce v magisterském studijním programu

Všeobecné lékařství a General medicine ve druhém ročníku v předmětech Základy péče o pacienta I, II a Basis for Patient Care I, II, a dále na organizaci předmětů Prázdninová praxe – Péče o nemocné, a to jak v české, tak i v anglické výuce. Praktický nácvik základních a specializovaných ošetřovatelských činností probíhá v modelové učebně, která je vybavena podobně jako Simulační centrum simulátory a fantomy, díky nimž si studenti mohou tyto dovednosti opakovaným procvičováním automatizovat před nástupem do klinické praxe. Ošetřovatelská praxe ve Fakultní nemocnici Hradec Králové u absolventů nezdravotnických středních škol v 1. ročníku letního semestru probíhá pod vedením interních vyučujících. Výhodou úzké spolupráce s FN HK je, že jsou studentům nabízeny částečné pracovní úvazky již během studia. Ve spolupráci s propagačním oddělením LF HK a našimi absolventy bychom rádi připravili workshopy zaměřené na preventivní programy. Ve spolupráci s oddělením vzdělávání FN HK plánujeme umožnit našim studentům absolvovat specializované klinické kurzy, aby tak v souvislosti s důležitou edukační činností všeobecné sestry mohli studenti absolvovat přednostně certifikovaný vzdělávací kurz Mentor klinické praxe v ošetřovatelství a porodní asistenci, jehož výuku Ústav nelékařských studií zajišťuje.

Připravované programy

Jak již bylo v úvodu zmíněno, chtěli bychom v krátkodobém horizontu ve spolupráci s vedením Porodnické a gynekologické kliniky FN HK připravit rozšíření nabídky zdravotnických oborů o bakalářský studijní program Porodní asistence. Z hlediska střednědobého a dlouhodobého horizontu plánujeme rozšíření o navazující nelékařské magisterské studijní programy (Ošetřovatelství ve vybraných klinických oborech, Intenzivní péče v porodní asistenci), uvažujeme i o dalších bakalářských oborech (např. Fyzioterapie).

Výzkumná činnost

Ústav nelékařských studií v souvislosti s výzkumnou činností pokračuje ve výzkumných tématech s aktuální problematikou individualizované péče z ošetřovatelského i medicínského pohledu, dále se zabýváme problematikou pacientova pojetí nemoci a kvalitou života vybraných skupin pacientů. Plánujeme výzkumnou problematiku rozšířit o aktuální témata ošetřovatelské péče, která souvisí s managementem rizik ošetřovatelské péče, vývojem ošetřovatelských postupů, intervencí v jednotlivých klinických oborech apod. Další výzkumné aktivity chceme zaměřit na problematiku hygieny, dezinfekce a bariérové péče související s noskomiálními infekcemi, pandemickým stavem.

Poděkování

Ústav nelékařských studií by nebyl schopen zajistit kvalitní teoretickou a praktickou výuku bez spolupráce a podílu na výuce jednotlivých ústavů LF HK a klinik FN HK (vyučujících a mentorů z jednotlivých klinických pracovišť).

Při této příležitosti bychom rádi poděkovali všem spolupracovníkům podílejícím se na teoretické a praktické přípravě budoucích všeobecných sester.

Mgr. Eva Vachková, Ph.D.

Multioborové pracoviště pečující o pacienty, kteří trpí postCOVID obtížemi

Historie

Dne 1. 12. 2020 ředitel Fakultní nemocnice v Hradci Králové profesor Palička inicioval vznik Centra post-COVID péče (dále Centrum), prvního multioborového pracoviště v České republice. Potřeba takového komplexního pracoviště automaticky vyplynula z rostoucích potřeb desítek pacientů, jež trpěli polymorfními obtížemi po prodělaném onemocnění COVID-19.

S ohledem na subakutní a chronické komplikace po onemocnění COVID-19 již od začátku činnosti Centra byla zvolena cesta široké mezioborové spolupráce, ke které byla vyzvána celá řada odborníků – ORL lékař, kardiolog, revmatolog, gastroenterolog, dermatolog, nefrolog, radiolog, psychiatr, neurolog, soudní lékař a další, z nichž byla administrativně ustanovena rada Centra postCOVIDové péče. Začátek činnosti Centra byl pozvolný, neboť probíhal ještě v hojně míře akutní COVID a neměli jsme plně personální obsazení. Nicméně již od začátku bylo naší snahou vypracovat racionální diagnosticko-léčebné algoritmy, které by pomohly v péči o tyto pacienty. Lékaři Plicní kliniky na konci roku 2020 iniciovali vznik pozičního dokumentu České pneumologické a ftizeologické společnosti ČLS JEP zabývající se diagnostikou a terapií postCOVIDového postižení (více na www.pneumologie.cz).

Provoz

V současné době (květen 2021) funguje postCOVIDová poradna na Plicní klinice FN HK od pondělí do pátku od 7 do 14 hodin. Od 14 hodiny probíhají telefonické konzultace s pacienty. V případě izolované nerespirační symptomatologie již při objednávání pacienty odkazujeme přímo na jednotlivá spolupracující pracoviště.

Základní cíle Centra

Centrum se věnuje osobám trpícím postCOVID postižením. Většina nemocných po prodělaní akutního COVID pociťuje přítomnost symptomů, menší část pacientů se známkami orgánového postižení je oligosymptomatická či dokonce asymptomatická. Protože akutní COVID je infekční virovou pneumonií (zápal plic) není překvapivé, že většina symptomů po prodělaní akutní fáze COVID se týká převážně respiračního systému (dušnost, kašel, bolesti na hrudi, horší dýchání při fyzické zátěži). Další nemocní trpí nerespiračními projevy jako je únava, bolesti hlavy, poruchy čichu, poruchy chuti, snížení mentálních schopností, případně padání vlasů. Dle mezinárodního konsenzu akceptovaného ČPFS ČLS JEP je akutní COVID ohraničen dobou 4 týdnů, patologické situace od 5. do 11. týdne nazýváme subakutním COVIDem,

a jako chronický COVID (ev. postCOVID postižení) označujeme stavy přítomné po nejméně 3 měsících (12 týdnech) od vzniku akutního COVID onemocnění. Některá zahraniční pracoviště používají pojem long COVID pro každý případ se symptomy či známkami orgánového postižení po déle než 4 týdny od diagnózy.

Výsledky, design studie

V rámci první vlny COVID-19, na jaře a v létě 2020, byla v České republice jedna z nejnižších incidencí toho onemocnění napříč Evropou. V Královéhradeckém kraji s 551 000 obyvateli bylo zaznamenáno 182 pozitivních případů, z nichž 24 bylo hospitalizováno a 3 zemřeli. Všichni přeživší starší 18 let byli osloveni s nabídkou účasti v prospektivní observační studii FN Hradec Králové. Celkem se do studie z této první vlny COVID-19 podařilo zařadit 102 pacientů (57 % ze všech pozitivních případů v Královéhradeckém kraji). Z toho 15 pacientů po hospitalizaci a 87 pacientů po ambulantním průběhu nemoci.

Design studie počítá s celkem 3 ambulantními kontrolami (po 3, 6 a 12 měsících od prodělaného onemocnění). Součástí každé kontroly je podrobný strukturovaný pohovor s lékařem, fyzikální vyšetření, funkční vyšetření plic, 6MWT, HRCT plic, EKG, laboratorní odběry (včetně stanovení protilátek, CRP, kardiomarkerů, D-dimerů a dalších), čichový test a dotazníkové šetření.

S pokračující pandemií v průběhu roku 2020 a nástupu druhé „podzimní“ vlny COVID-19 bylo do studie následně zařazeno dalších více jak 300 pacientů, a to jak hospitalizovaných, tak ambulantně léčených.

V průběhu podzimu 2020 jsme analyzovali data z první kontroly (po 3 měsících od onemocnění) od 102 pacientů zařazených do studie od března do srpna téhož roku s těmito výsledky.

Průměrný věk pacientů byl 46,7 let s mírnou převahou žen. V době stanovení diagnózy COVID-19 byla naprostá většina pacientů symptomatických (97 %). Tři měsíce od nemoci přetrvávající subjektivní obtíže udávalo 55 % pacientů, z toho nejčastěji se jednalo o respirační symptomy (35 % pacientů). Z mimoplicních symptomů přetrvávaly nejvíce únava (22 %) a ztráta čichu (21 %). Z objektivních nálezů při funkčním vyšetření plic dominovalo snížení plicní difúze (u 40 % pacientů). Při 6MWT (6minutový test chůzí) byla latentní respirační insuficience pozorována u 11 % pacientů. Na HRCT (high resolution computer tomography) plic byla patologie pravděpodobně související s prodělaným COVID-19 nalezena u 47 %. U části pacientů ve studii byl také pozorován laboratorní obraz přetrvávající zánětlivé odpovědi (elevace CRP u 11 %) a zvýšená prokoagulační aktivita (elevace D-dimerů u 10 %).

Sledovanou kohortu pacientů jsme následně stratifikovali do 4 skupin (A-D) dle přítomnosti nebo absence alespoň jednoho subjektivního respiračního symptomu (dušnost a/nebo kašel a/nebo bolesti či dyskomfort na hrudi) a jedné z objektivních známek plicního postižení (snížení plicní difúze a/nebo latentní respirační insuficience a/nebo radiologického nálezu). V rámci komplexnosti stratifikačního schématu pacienti s mimoplicními symptomy byly v každé kategorii označeny přidáním písmenem E. U pacientů **po ambulantním** průběhu COVID-19 bylo po třech měsících od onemocnění 23 % pacientů v kategorii A (bez respiračních symptomů i známek plicního postižení), 8 % v kategorii B (respirační symptomy bez plicní patologie), 46 % v kategorii C (známky plicního postižení ale bez přítomnosti symptomů) a 23 % v kategorii D (přítomnost symptomů i plicní patologie). Mimoplicní symptomy (E) se vyskytovaly u 43 % pacientů. V kohortě pacientů **po hospitalizaci** bylo rozdělení následující: A – 13 %, B – 0 %, C – 33 %, D – 54 % a 67 % s přidávanými symptomy E.

V 6 měsících sledování, kde máme analyzováno pouze část dat pacientů, došlo k redistribuci pacientů.

Z našeho pohledu nejvíce sledované a rizikové skupiny C došlo ke zlepšení u 14,5 % pacientů, kdy byli klasifikováni A a ke zhoršení u 12 % pacientů do klasifikace D.

Další statisticky významnou korelací byla vyšší míra depresivního ladění (dotazník Zung) a úzkostí (dotazník Beck) v symptomatických kategoriích B a D. Také byl pozorován zřetelný trend čtenějšího výskytu přetrvávající zánětlivé a prokoagulační aktivity (CRP, D-dimery) u pacientů v kategoriích C a D.

Studie i nadále pokračuje a v současné době je do sledování zařazeno více jak 400 pacientů v různých kohortách. Data z probíhajících kontrol průběžně analyzujeme a budeme je následně publikovat a prezentovat. Navržené schéma

klasifikace budeme validovat nejen na datech z FN Hradec Králové, ale i datech z celé ČR. Výše uvedená data byla autory publikována v časopise *Virology Journal* v dubnu 2021.

Terapie

V přítomnosti specifických patologií (organizující se pneumonitidy či plicní fibrózy, difúzní bronchiolitidy, plicní embolie, myokarditidy, vypadávání vlasů, anxiety, deprese, poruch paměti atd.) využíváme osvědčených obecných léčebných postupů (systémové glukokortikosteroidy, makrolidy, inhalační bronchodilatancia, antikoagulancia, lokální kožní léčiva, psychofarmaka atd.). Při nespecifické poruše dýchání a celkové únavě doporučujeme pravidelnou rehabilitační léčbu ev. lázeňskou péči v zavedených zařízeních (například Janských Lázních, Karlově Studánce ...).

Probíhající studie a analýzy

Pokračují analýzy dosud získaných dat, trvá prospektivní sledování symptomů a zaznamenávání léčby u studiových i mimostudiových (rutinních) pacientů. Nově byla zahájena menší pilotní studie TERKA věnovaná otázce telerehabilitace pacientů v subakutní fázi COVID. Probíhají odběry moči a krve cílené na posouzení zánětlivého poškození v pozdějších fázích COVID. S kolegy chystáme velký celonemocniční projekt věnovaný COVID a jeho dlouhodobým následkům.

Závěr

Akutní COVID následovaný subakutním COVIDem případně chronickým post-COVIDem jsou denním chlebem plicních lékařů v celém světě. Doufáme, že dosavadní zkušenosti nám pomohou se s následky virové pandemie co možná nejlépe vypořádat.

*MUDr. Michal Kopecký
vedoucí Centra postcovidové péče*

Noví vedoucí pracovníci

Bc. Hana Štílcová
vrchní sestra II. interní gastroenterologické kliniky FN HK

Narodila se 19. 12. 1970 v Hradci Králové. Po ukončení studia na Střední zdravotnické škole v Pardubicích obor všeobecná sestra nastoupila v roce 1989 na I. interní kliniku Fakultní nemocnice Hradec Králové, kde pracovala ve třísměnném provozu nejprve na lůžkovém oddělení a dále na jednotce intenzivní péče.

V roce 1994 přestoupila na jednotku intenzivní péče Neurologické kliniky FN Hradec Králové. Zde zastávala funkci staniční sestry a v roce 1995 dokončila pomaturitní specializační studium v oboru Anestezie, resuscitace a intenzivní péče.

Od roku 1998 pracovala na Komplementárním centru vnitřního lékařství FN HK jako staniční sestra ambulantního provozu.

Dále pracovala v letech 2005–2012 na soukromém pracovišti Hepato-Gastroenterologie HK, s.r.o. Asistovala při

endoskopických vyšetřeních a podílela se na klinických studiích.

Zpět do Fakultní nemocnice HK se vrátila v roce 2012 na II. interní gastroenterologickou kliniku, kde byla jmenována staniční sestrou lůžkového oddělení. Začala se věnovat péči o chronické rány a stala se členkou pracovní skupiny FN HK – Sestry ošetřující chronické rány a defekty. V roce 2014 dokončila certifikovaný kurz – Specifická ošetrovatelská péče o chronické rány a defekty. Stala se konzultantkou pro II. interní gastroenterologickou kliniku, podílí se na přednáškové a auditní činnosti.

V roce 2016 ukončila bakalářský studijní program Ošetrovatelství státní zkouškou na Vysoké škole zdravotnictví a sociální práce sv. Alžběty v Příbrami.

V roce 2020 úspěšně složila specializační zkoušku v oboru Organizace a řízení ve zdravotnictví.

V posledních letech se podílí na praktické i teoretické výuce studentů specializačního vzdělávání Ošetrovatelská péče v interních oborech a studentů bakalářského studijního programu Ošetrovatelství.

Druhá vlna COVID-19 ve Fakultní nemocnici Hradec Králové

První vlna epidemie skončila v květnu 2020, poté virus z FN HK téměř zmizel. Naše laboratoř sice stále zpracovávala desítky vzorků k vyšetření COVID-19, ale počet pozitivních byl v jednotkách.

Poté jsme několik týdnů nezaznamenali žádný nový případ nákazy. Zdálo se, že roušky a lockdown zafungoval. Na jarní stres jsme vzpomínali jako na zlý sen.

Obr. 1 Původní odběrové centrum situované na parkovišti před ÚKBD

Začali jsme se vracet k normálnímu, běžnému fungování, byť prázdninovému. Období prázdnin bylo ve zřejmou postupnou regeneraci provozu, hospitalizovaní pacienti s COVID-19 byli soustředováni na Klinikum infekčních nemocí, případně na KARIM. Postupně se zrušily provizorní stavební úpravy na Plicním pavilonu, Bedrnově pavilonu a dětském kojeneckém oddělení. Na infekční klinice, dětské JIP pro větší děti, na oddělení I urologické kliniky a na neurochirurgické JIP byly ponechaly kompletní stavební úpravy, s tím, že je na podzim asi také zrušíme.

Na první vlnu jsme vzpomínali, obohaceni o novou zkušenost, s pocitem, že jsme sice vyčerpaní, někteří si sáhli až na dno svých sil a rezerv, ale celkově převládal pocit, že veškeré úsilí nepřišlo nazmar a mělo smysl. Dosud vzpomínáme na vlnu solidarity, kdy každý vlastník šicího stroje přiložil ruku k dílu a vyráběl látkové roušky. Občané táhli za jeden provaz, všichni respektovali veškerá omezení, která první vlna přinesla. Česká republika byla celosvětovým premiantem, který jde příkladem, jak se dá epidemie zvládnout.

Best in COVID

Netušili jsme, že po krátkém nadechnutí bude zápas pokračovat, a že jsme pouze ve fázi 1:0 (ČR:Covid), uhráli jsme pouze vítězný set. Zdálo se, že COVID-19 je za námi

a další vlna snad nebude. Netušili jsme, že druhá vlna může mnohonásobně předčít naše očekávání, a že nás všechny zasáhne v takovém rozsahu. Měli jsme za úkol vytvořit zásobu kritických zdravotnických prostředků na 1–3 měsíce (podle typu prostředku) nejhorsího zasažení a zatížení nemocnice pacienty s COVID-19 pro případnou další vlnu. Rozsah další vlny a zatížení nemocnice bylo obtížné odhadnout, v první vlně byli pacienti hospitalizováni především na Klinice infekčních nemocí a KARIM, jiná pracoviště měla pacienty s COVID-19 spíše ojediněle a krátkodobě.

Prázdninové rozvolnění bylo plošné, zmizela opatrnost a respekt, otevřely se restaurace, hranice, mimo nemocnici jsme všichni odložili roušky. Při pohledu do zpětného zrcátka jsme rozvolnili až příliš rychle. Masivní otevření diskoték a výjezdy do cizích krajů přinesly své ovoce.

S rostoucí obavou jsme během prázdninových týdnů sledovali příjezdy zahraničních, zejména ukrajinských dělníků, kteří přijížděli za sezónní prací do České republiky. Na Ukrajině byla v té době epidemie v plném proudu, bez kontroly. Dělníci přijížděli do odběrového centra k testování, často v mikrobusech. Tehdy začaly první záchyty pozitivních osob v řadách dělníků. Po 48 hodinách v mikrobuse je téměř nemožné nenakazit se, díky nakaženým jednotlivcům vznikala ohniska nákazy na ubytovnách. Jazyková bariéra a neochota nahlásit všechny kontakty přispěly k šíření nákazy. Kromě toho po jarním omezení začali lidé znovu „žít“. Večírky, diskotéky, „kýblpárty“. Některé cestovní kanceláře organizovaly výlety do zahraničí autobusem na „beachpárty“.

Jarní vlna byla něco jako rozsvička.

Snaha ministra zdravotnictví zavést roušky se neujala, líbivá politika převážila nad názory odborníků. Zde byl pravděpodobně jeden z důvodů začátku druhé vlny.

V září jsme měli desetkrát více nakažených na počet obyvatel než sousední Německo a ochota respektovat restriktce byla mnohonásobně nižší než na jaře a kdekoli v západní Evropě.

Úřady nezareagovaly adekvátně rychle, trasování kontaktů s COVID-19 neprobíhalo optimálně, hygienické stanice nebyly posíleny dostatečným počtem osob. Z tohoto důvodu bylo potřeba fungovat na lokální úrovni ve FN, reagovat včas, poskytovat rady a podporu zaměstnancům tak, aby věděli kdy, jak a co mají dělat, koho a kdy mají požádat o test či vystavení karantény v případě potřeby, vše ve snaze minimalizovat rozšíření nemoci.

Vše začalo znovu, ale v mnohem větším rozsahu než na jaře. Počet nakažených a postupně i počet hospitalizovaných

pacientů začal exponenciálně růst. V tuto dobu začalo být naprosto jasné, že jarní vlna byla něco jako „rozcvička“.

2. vlna epidemie – podzim 2020–jaro 2021

1. Ochranné pomůcky a materiál

Na 2. vlnu jsme byli ve srovnání s 1. vlnou připraveni zásobou ochranných pomůcek, dezinfekčních prostředků a spotřebního zdravotnického materiálu. Už jsme se nepotýkali s nedostatkem materiálu a ochranných pomůcek jako na jaře, kdy epidemie začala. Kvůli možnosti vytvoření dostatečné zásoby ochranných pomůcek a materiálu byl zřízen externí sklad. Do tohoto skladu byl umístěn zdravotnický materiál, pomůcky, vše na tříměsíční zásobu epidemie. Taktéž dezinfekčními prostředky jsme se předzásobili na 3 měsíce, nechtěli jsme zopakovat jarní nejistotu, kdy jsme opakovaně čekali na dodávku dezinfekce, kterou vezl kamion a uvízl na hranicích (nejčastěji na hranicích s Německem).

2. Stavební úpravy

Po zkušenosti jsme věděli, jaké potřebujeme stavební úpravy a kde. Znovu se provedly stavební úpravy na plicním pavilonu, po zkušenosti uživatelsky komfortnější než v první vlně. Postupně, jak narůstal počet hospitalizovaných, byly vybudovány stavební úpravy, zejména sádkartonové příčky na ortopedické klinice, kde se upravily postupně 3 oddělení na covidový provoz. Dále byla upravena oddělení A a C, JIP 1 a 2 chirurgické kliniky a oddělení H kardiokirurgické kliniky, LO a dospávací jednotka KARIM.

Na všechny oddělení byly pořízeny dezinfekční čističky vzduchu ve snaze zlepšit hygienické podmínky prostředí a snížit riziko nákazy u personálu.

3. Odběrové centrum COVID-19

Na jaře bylo odběrové centrum COVID-19 situováno na parkovišti mezi ÚKBD a „Pentagonem“. S vybudováním pomohla armáda, zapůjčila velký stan – viz obrázek 1. Později, z důvodu ustupující epidemie bylo odběrové centrum přemístěno před Klinikou infekčních nemocí, aby se vrátila kapacita parkoviště pro potřeby zaměstnanců a pacientů. V srpnu bylo odběrové centrum přemístěno do jižní části areálu FN HK. Na podzim vznikla potřeba zvýšit kapacitu odběrového místa, proto bylo odběrové centrum rozšířeno. Z důvodu

Obr. 3 Nové odběrové centrum – 2.vlna

Obr. 2 Nové odběrové centrum – 2. vlna

vytvoření dostatečné kapacity byl využit a upraven prostor za jídelnou v jižní části areálu.

Z původní jedné odběrové buňky, kde se prováděly na jaře odběry pouze desítek vzorků, bylo vytvořeno centrum se třemi odběrovými pozicemi, rozdělenými vždy na čistou a infekční část viz obr. 2, 3, 4. Nové centrum bylo naplánované na kapacitu až 1 500 vzorků za den při 12hodinovém provozu.

Trasa k odběrovému centru byla označena pro pěší i automobily uvnitř i vně FN HK. Od křižovatky Třebešská byly umístěny směrové cedule navádějící až k odběrovému centru (obr. 5). V obdobích, kdy se provádělo cca 1 500 odběrů za den byly vytvořeny skrz nemocnici trasy pro čekající

Obr. 4 Nové odběrové centrum – 2.vlna – následky vichřice

Obr. 5 Navigace k odběrovému centru

auta tak, aby čekající na odběry neblokovali průjezd kolem a do nemocnice.

V tuto dobu nám významně pomohla policie, která regulovala dopravu tak, aby nedocházelo ke kolizním situacím. Fronta čekajících aut byla v exponovaných dnech někdy až několik set metrů dlouhá, blokovala křižovatku na Gočárově okruhu.

V březnu bylo zahájeno pravidelné plošné testování zaměstnanců antigenními testy, testování probíhalo na domovských klinikách, na Oddělení ambulantních provozů, v budově ředitelství a na „Pentagonu“.

Obr. 6 Odběrové centrum ve Výukovém centru lékařské fakulty

V polovině března bylo zprovozněno další odběrové centrum v prostorách Výukového centra Lékařské fakulty, které bylo zřízeno z důvodu zajištění pravidelného testování zaměstnanců a studentů LF HK (obr. 6).

4. Diagnostika a léčba COVID-19

Na podzim byly do diagnostiky COVID-19 zavedeny antigenní testy pro rychlou diagnostiku a triage pacientů při vstupu/přijímání do FN. Denně byly prováděny desítky antigenních testů v rámci ošetřování a vyšetřování pacientů, v odběrovém centru bylo a je stále prováděno okolo 500 testů denně. Počty PCR vyšetření byly v období vrcholu epidemie (konec prosince 2020, měsíc leden 2021) v počtu až 1 000 denně.

V druhé vlně byla diagnostika COVID-19 obtížnější. Na jaře stačil k diagnostice pozitivní PCR test a příznaky. Na podzim začali nemocniční péči vyhledávali pacienti v různých fázích nemoci, často i několik týdnů po prodělání

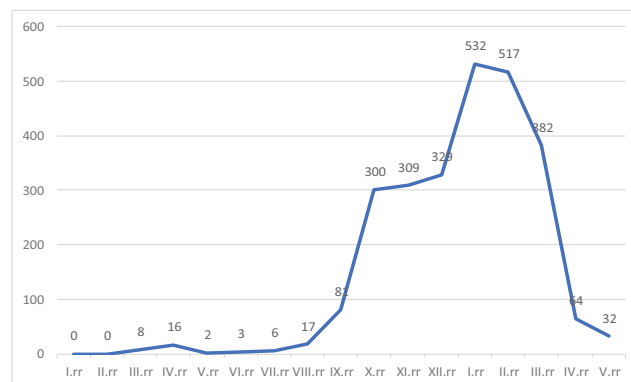
COVID-19. Při pozitivitě PCR, bylo složitější rozhodovat o případné neinfekčnosti pacienta, zejména v případech, kdy byly přítomny symptomy jako kašel, horečka, dušnost a na CT plic progredující změny typické pro COVID-19. U několika imunosuprimovaných pacientů jsme prokázali infekčnost i s odstupem několika týdnů od prvního pozitivního testu. Tyto diagnostické rozpaky jsme v první vlně neměli. Orientace v případě bylo možné podpořit zavedením detekce hladin protilátek a N-antigenů. V průběhu druhé vlny byla zaznamenána větší variabilita příznaků nemoci.

V podzimních měsících byl jedním z výrazných příznaků nemoci ztráta čichu a chuti (afinita viru k CNS), v zimních měsících bylo ve větší míře zaznamenáno dlouhodobé plicní postižení, častým příznakem byly též gastrointestinální potíže včetně silných průjmů. Bez ohledu na sezónu se vyskytovala a vyskytuje několikátýdenní postkovidová únava a ztráta výkonnosti, problémem jsou dlouhodobé pracovní neschopnosti z uvedených důvodů.

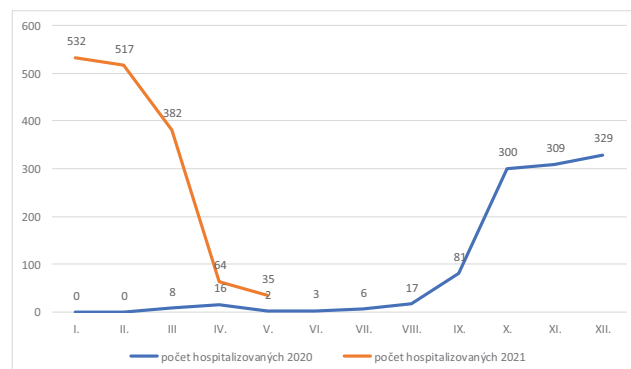
Pokroky jsme zaznamenali v léčbě, do léčby byly nově zavedeny protilátkové přípravky a rekonvalescentní plasma s dobrým efektem. Léčba je aktuálně dostupná pro všechny potřebné pacienty.

5. Redistribuce personálu a provozní změny

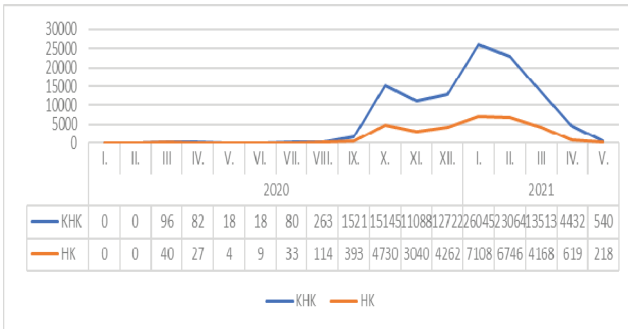
V rámci péče o pacienty s COVID-19 byla vyčleněna lůžka na Kliniky infekčních nemocí, Plicní klinice, Geriatrické klinice, Ortopedické klinice, Chirurgické klinice – odd. A, C, JIP 1, 2, KARIM – oddělení JIP, dospávací jednotka a anesteziologická přípravná, Urologické klinice – oddělení I a Kardiochirurgické klinice – oddělení H.

Graf č. 1 Přehled počtu hospitalizovaných v jednotlivých měsících 2020-2021

Graf č. 2 Srovnání počtu hospitalizovaných v jednotlivých měsících – srovnání 2020 a 2021

Graf č. 3 Srovnání počtu nově zjištěných COVID-19 pozitivních osob v Královéhradeckém kraji a okresu Hradec Králové v jednotlivých měsících 2020–2021

Postupně přibývaly desítky hospitalizovaných pacientů za den, s maximem v lednu až březnu, kdy ve špičkách bylo hospitalizováno v průměru celkem cca 250 pacientů denně.

V rámci zajištění péče o pacienty s COVID-19 probíhala pravidelná redistribuce personálu. Redistribuce umožnila fungování všech „covid“ oddělení, byla velice náročná pro všechny, personál umístěný na těchto jednotkách musel zvládat úkony, které běžně neprovádí. Bylo třeba, aby se zadaptovali na jiné oddělení a jiný typ péče a práce.

Kontakt s umíráním zde byl na denním pořádku. Práce na těchto odděleních byla pro personál velmi nelehká po fyzické stránce, kdy používání potřebných ochranných pomůcek vede k únavě, přehřátí a omezené orientaci z důvodu překrytí očí štítem atd. a také z důvodu psychické zátěže, ze které se někteří regenerují dodnes.

6. Průběh epidemie

V průběhu první vlny jsme zaznamenali jednotky, maximálně desítky hospitalizovaných pacientů za měsíc, v průběhu druhé vlny se počty hospitalizovaných pacientů vyšplhaly k několika stovkám za měsíc.

Během vrcholu epidemie bylo v některých dnech hospitalizováno přes 250 pacientů, z toho několik desítek potřebovalo intenzivní péči. Počty hospitalizovaných jsou znázorněny v grafech č. 1, 2. Srovnání počtu pozitivních osob v Královéhradeckém kraji a okresu Hradec Králové během měsíců jsou v grafu č. 3.

7. Covid na ústupu – dekovidace

Od poloviny března, jak ubývalo hospitalizovaných pacientů a epidemiologická situace se začala zlepšovat, se postupně covidová oddělení vracela k normálnímu provozu. Řešilo se tzv. „odkovidování“ či „dekovidace“.

Odkovidování oddělení znamená razantní úklid, prostorovou dezinfekci, malování a v některých případech bourání přiček, které by bránily běžnému chodu oddělení v nekovidovém režimu.

Odkovidování bylo velice náročné zejména pro veškerý nelékařský zdravotnický personál a provoznětechnický oddělení.

Konec 2. vlny – konec COVID-19?

Květen 2021 se nese ve znamení doznívající epidemie. 1:1 pro ČR:COVID-19. Vyrovnáno? Uvidíme. COVID-19 měl tentokrát převahu.

Aktuálně část populace onemocnění prodělala, část je naočkována.

Virus mutuje, ale doufáme, že každá epidemie jednou skončí. Epidemie SARS-CoV-1 probíhala 2 roky, Evropu zasáhla minimálně. Doufáme, že nepříjde další vlna. Všichni jsme zodpovědní za další vývoj svým konáním a chováním. Roušky zůstanou asi ještě nějakou dobu součástí našeho běžného života. Pokud se budeme chovat rozumně a přiměřeně, zůstanou jen roušky. To je jistě důvod k optimismu a radosti.

MUDr. Lenka Hobzová, Ph.D.
hygienik a epidemiolog FN HK

Obr. 7 Odkovidování CHK JIP 1 – noční úklid

Relaxační zóna pro studenty

Nahlavní budově v Šimkově ulici byla vytvořena a koncem března zpřístupněna relaxační zóna pro studenty. Místnost ve 2. poschodí traktu C prošla v roce 2020 rekonstrukcí a následně byla ve spolupráci se zástupci studentů upravena a vybavena tak, aby mohla sloužit studentům LF HK k odpočinku a relaxaci v době mezi přednáškami, či učním v průběhu zkuškového období. V základním vybavení místnosti nechybí gauč, lenoška, bean bagy, čtecí lampy, stoly, kuchyňská linka včetně základního vybavení jako je rychlovarná konvice, mikrovlnná trouba a nádobí. Otevírací hodiny místnosti jsou stejné jako u ostatních studoven.

Pamětní medaile UK

Vědecká rada Univerzity Karlovy na svém dubnovém zasedání ocenila osm významných osobností univerzity, které obdrželi od rektora Tomáše Zimy pamětní medaile Univerzity Karlovy. Prof. MUDr. **Zuzana Červinková, CSc.** z LF HK získala zlatou medaili za významné celoživotní dílo v oboru fyziologie a dlouholetou vědeckou a pedagogickou činnost na univerzitě. Do Hradce Králové putovala i stříbrná medaile, kterou převzal prof. MUDr. RNDr. **Milan Kaška, Ph.D.** za významné celoživotní dílo v oboru chirurgie a dlouholetou vědeckou a pedagogickou činnost na UK. Gratulujeme.

Přednáška prof. Temesgena

Virtuální Hradecké pneumologické dny se konaly ve dnech 28.–30. dubna 2021 a v tomto čísle Scanu naleznete i podrobný článek o této akci. Součástí konference byla i slavnostní přednáška v podvečer 29. 4.

Jednalo se o vystoupení profesora Temesgena z americké Mayo Clinic.

Prof. Temesgen je přednostou Kliniky HIV v Rochesteru a tématem jeho přednášky byl COVID-19.

Jeho jedinečnou přednášku si můžete poslechnout i na video záznamu, který naleznete na YouTube kanálu LF HK.

Každoroční kolektivní výstava Unie výtvarných umělců Hradec Králové byla zahájena 23. června 2021 v Galerii Na Hradě v budově Lékařské knihovny a bude otevřena až do 5. září 2021.

Akreditace pro Fakultní nemocnici

Fakultní nemocnice Hradec Králové již popáté získala statut akreditovaného zdravotnického zařízení podle hodnotících standardů Spojené akreditační komise o.p.s., která reakreditační šetření v polovině dubna na pracovištích prováděla. FN HK poprvé akreditaci získala v roce 2008, nyní získaná akreditace je platná až do roku 2024. Auditorský tým se během svého čtyřdenního působení na jednotlivých pracovištích nemocnice zaměřil na dodržování postupů zajišťujících kvalitu a bezpečí poskytované zdravotní péče.

Karolinum ztichlo

Varhaník Kalfus v pražském Karolinu otočil vypínačem a tamní varhany dočasně utichly. Starý nástroj, složený ze dvou částí – barokního prospektu (z roku 1737) a píšťalového stroje (z roku 1968), byl rozebrán a nyní se kompletují nové varhany ve varhanářské firmě Orgelbau Vleugels v Německu. Nový nástroj bude sice o trochu menší, ale nabídne možnost ovládnutí varhan na dvou hracích stolech, z nichž jeden bude mobilní a dovolí obsluhu varhan přímo z prostoru auly. Nové varhany by měly splnit všechny technické i akustické požadavky na ozvučení Karolina a jejich zvuk si budou moci poprvé vychutnat návštěvníci letošního vánočního koncertu.

Odborné kompetence lékařů, zubních lékařů a farmaceutů

Personální úsek Fakultní nemocnice Hradec Králové ve spolupráci s lékařským náměstkem MUDr. Miroslavem Měšťanem, Ph.D., zahájil projekt digitálního spravování odborných kompetencí lékařů, zubních lékařů a farmaceutů. Pro tuto agendu je nově vytvořen elektronický systém pro zpracování odborných kompetencí, jejich následnou aktualizaci a periodickou kontrolu pomocí **personálního softwaru Vema**. Nový elektronický systém odráží jednak požadavek na digitalizaci dokumentů, ale především požadavek na předcházení mimořádných událostí spojených s odbornými kompetencemi při výkonu lékařského povolání. Elektronický systém je prozatím určen pro odborné kompetence lékařů, zubních lékařů a farmaceutů.

Přechod na nový systém kompetencí je rozdělen do dvou částí (pilotní, celá FN HK). Zároveň je naplánován v několika etapách. Mezi pilotní kliniky byla vybrána ta pracoviště, u jejichž oborů jsou tě. nově zveřejněné vyhlášky Ministerstva zdravotnictví ČR o stanovení činností, které může lékař vy-

konávat bez odborného dohledu po absolvování základního kmene. Do projektu se v této fázi zařadila též Porodnická a gynekologická klinika, která o účast projevila zájem s ohledem na své zkušenosti a potřebu prokazovat kompetence svých pracovníků. Poté budou následovat všechna ostatní zdravotnická pracoviště FN HK.

Příprava a zpracování dokumentů pro systém Vema zabere nějaký čas, bude se ale v podstatě jednat o jednorázovou činnost. Aktualizaci souborů speciálních odborných kompetencí v budoucnu pravděpodobně nebude třeba provádět často. Nový systém zpracování kompetencí pomůže díky elektronické systémové kontrole zvládnout proces přidělování a periodických revizí odborných kompetencí podstatně rychleji a spolehlivěji, než je tomu nyní

*Ing. Milena Hudská, Ph.D.
personální náměstkyně
Mgr. Monika Jandová
vedoucí oddělení vzdělávání*

Testovací centrum LF HK očima studentů, kteří jeho provoz zajišťovali

S ohlédnutím se na posledních několik uplynulých měsíců asi všem z nás na paměti vyvstane nutnost pravidelného testování na onemocnění SARS-CoV-2 pro zaměstnance lékařské fakulty, fakultní nemocnice i všechny studenty.

Tato povinnost vznikla v polovině března, přesněji k 17. 3., na podkladě vládních nařízení a opatření rektora Univerzity Karlovy. V reakci na tuto skutečnost se vedení fakulty rozhodlo ve spolupráci se studenty vytvořit Testovací centrum ve Výukovém centru LF v areálu Fakultní nemocnice. Celý projekt se povedlo bryskně zrealizovat a již pátkem 12. 3. bylo centrum plně funkční a začali se testovat první zaměstnanci a studenti. Míra koordinace všech zúčastněných stran byla a je zcela fenomenální.

Od samého začátku byl chod centra zajišťován českými a slovenskými studenty LF pod dohledem zaměstnanců FN – Ing. Cermanové a Kohoutkové. V průběhu měsíce března se nám také podařilo v rámci testování zapojit také zahraniční studenty, kteří jsou nyní důležitou součástí týmu. Celkově tým tvoří 51 studentů, z toho 23 studentů nižších ročníků, zajišťující technicko-hospodářské pracovní úkony a 28 studentů 5. a 6. ročníků, kteří se starají o samotný odběr vzorků a jejich vyhodnocování, z nichž 9 jsou studenti zahraničního programu.

Dnem 28. 5. jsme v centru překročili 10 000 provedených antigenních testů a toto číslo nadále roste, to vše díky studentům naší fakulty.

Marek Kvarda

studentský koordinátor Testovacího centra LF

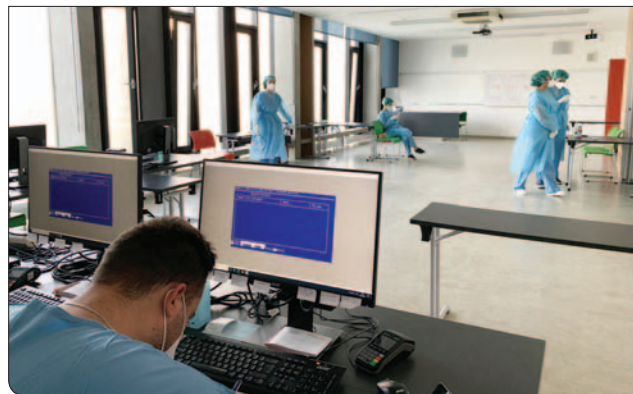
Pavel Petraš

hlavní koordinátor studentských dobrovolníků LF HK

Postřehy studentů:

Pavel Petraš, 5. ročník, odběr

Zapojil jsem se do chodu testovacího centra již ke konci března a musím říci, že práce zde byla nadmíru příjemná. Na pracovišti vždy panovala příjemná atmosféra a přidáte-li

k tomu možnost čas od času otestovat svého kamaráda, baví to člověka o to více. Uzpůsobit si pracovní dobu dle svých možností jsem velice uvítal a spolu s očkováním i platovými podmínkami se z mého pohledu jednalo o ideální pracovní zapojení, při kterém jsem stíhal i studium. Velmi si cením, že fakulta vložila projekt z velké části do rukou studentů, jak po stránce odběrové, tak i koordináční.

Marek Kvarda, 3. ročník, THP pracovník

V centru jsem začal pracovat již na samém počátku, kdy jsem společně s hrstkou dalších absolvoval pilotní směnu, kde jsme otestovali prvních 43 odvážlivců. Pár dnů poté jsme již dělali i přes 400 testů denně. Velmi oceňuji, že zajištění téměř celého chodu centra bylo ponecháno v rukách studentů. Zároveň bych chtěl poděkovat Ing. Cermanové a paní Kohoutkové za jejich vstřícné jednání a důvěru v nás vloženou.

Moeina Afshari, 5th year, odběr

I was a testing personnel and It has been truly an honor to be small part of this team. We have been able to earn invaluable experiences in team work and managing workloads. This opportunity allowed us to experience working as a healthcare worker in troubling times.

Hradecké pneumologické dny opět po roční pauze tentokrát online

Ve dnech 29. a 30. dubna 2021 proběhl již 25. ročník konference Hradecké pneumologické dny. Koronavirová krize nám zabránila v loňském roce konferenci uspořádat a i v letošním roce jsme nakonec museli celou akci zorganizovat jako online konferenci. Pro organizační tým Plicní kliniky šlo o novou výzvu, do které jsme vstupovali s nejistotou a obavami, zda

čistě online formát přiláká většinu pneumologické odborné veřejnosti, tak jako se nám to dařilo při minulých ročnících. Po letech se totiž z Hradeckých pneumologických dnů stal druhý největší pneumologický kongres, program se rozprostřel do tří dnů a pravidelně se nám dařilo zaujmout více než 450 plicních lékařů a 100 zdravotních sestřiček z plicních pracovišť celé ČR. Navázat na tuto tradici čistě online formou konference tedy znamenalo velkou výzvu.

Konferenci zahájila předsedkyně České pneumologické a ftizeologické společnosti paní profesorka Vašáková, která v emotivním projevu shrnula rok boje plicních lékařů s epidemií nemoci COVID. I v našich řadách jsou bohužel oběti této nemoci a přišli jsme o skvělé kolegy a kolegyně. Slavnostní ceremoniál vrcholil předáním Zlaté medaile České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně panu primáři Viktoru Kašákovi, který se významně zasloužil o popularizaci našeho oboru, zejména jeho přínos v oblasti diagnostiky a léčby astmatu je pro naši zemi zásadní.

Přednosta Plicní kliniky doc. Koblížek následně zahájil odbornou část celé konference. Program jsme rozdělili do dvou oddělených dnů. V prvním dni byla diskutována problematika běžných plicních onemocnění, zahájili jsme sekci věnovanou epidemiologií TBC onemocnění v ČR a na Slovensku. Sekce intersticiálních procesů naší odborné společnosti představila nové doporučené postupy pro léčbu sarkoidózy a ostatních intersticiálních plicních postižení. V sekci věnované CHOPN představili přední experti v ČR nové doporučené postupy a výsledky registru pacientů s těžkou formou této nemoci. Pro ambulantní pneumology jsme připravili symposium věnované vyšetřovacím metodám

dušnosti a bronchiálních obstrukcí. V první den konference vystoupili 4 zahraniční hosté a celý program vrcholil slavnostní přednáškou pana profesora Temesgena z Mayo Clinic, kde shrnul aktuální úroveň poznání nemoci COVID. Šlo o nejvíce navštěvovanou sekci, kdy bylo online připojených téměř 300 účastníků naší konference, a po přednášce pana profesora následovala živá diskuse.

Páteční program druhého dne konference věnované pouze COVID onemocnění zahájil ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové pan profesor Palička a uvedl první hosta, pana profesora Duška z Ústavu zdravotnických informací a statistiky. Jeho přednáška shrnula historii, současnost a budoucnost vývoje epidemie COVID v ČR. V další sekci byla debatována problematika vakcinace proti COVID nemoci, zkušenosti z hradeckého očkovacího centra přednesl MUDr. Pavel Kosina. Pohled na realitu boje s COVID přinesla další sekce, kde nám svoje zkušenosti přednesl ambulantní pneumolog, primář interního oddělení menší nemocnice, vedoucí lékař oddělení Plicní kliniky MUDr. Ruta a paní primářka Černá Pařízková nám představila náročnost práce na lůžkovém oddělení KARIM naší nemocnice. Sdělení pana profesora Hořejšího a pana profesora Hela bylo nejvíce navštíveno

První den program vrcholil přednáškou prof. Z. Temesgena z Mayo Clinic.

částí pátečního programu. Přednášky věnované imunologii COVID a novým variantám této nemoci online auditorium velmi zaujalo. Odpolední program byl věnován vlivu COVID na astma, CHOPN a intersticiální plicní procesy a účastnili se jej zahraniční hosté, kolegové z Plicních klinik ve Španělsku, Německu, Rakousku a Belgii. Program vrcholil podvečerní sekcí, kde byly hlavními autory jednotlivých doporučených postupů představeny zásady péče o pacienta s COVID v ambulanci, nemocnici, v postCOVID poradně a v rehabilitační ambulanci. Mladší kolegové z Plicní kliniky připravili sérii zajímavých kazuistik nemocných s COVID onemocněním, o které pečovali během posledního roku na našem oddělení a JIP. Celý kongres završilo emotivní symposium nazvané „Noir sekce“, kde jsme si vyslechli přednášku Dr. Slováčkové na téma dopadu COVID na psychiku lékaře a pacienta, ředitel Krajského střediska Zdravotnické záchranné služby pan doktor Seneta popsal velmi náročné období práce záchranné služby v době vrcholící epidemie COVID a závěrečnou přednáškou pana profesora Hejny

o sekčních nálezech zemřelých na COVID onemocnění byl celý kongres zakončen.

Kongres i přes nutnost jeho online uvedení můžeme považovat za úspěšný, registrováno bylo 550 účastníků, 30 sponzorů z řad farmaceutických firem a výrobců zdravotnických přístrojů. Průměrně bylo připojeno přes 150 účastníků a diskuse i přes technické úskalí online přenosu byla zajímavá. Jak jsme zjistili, nespornou výhodou online kongresu

je možnost zhlédnutí přednášek off-line i po jeho skončení a proto i budoucí konference budeme natáčet a poskytovat účastníkům. Už nyní se těšíme na příští ročník, kdy budeme hostit v Hradci Králové výroční celostátní kongres České pneumologické a fytzeologické společnosti a věříme, že jej budeme moci uspořádat již běžným způsobem „na živo“.

Vratislav Sedlák, Vladimír Koblížek

Habilitační a jmenovací řízení

Habilitační řízení:

Doc. RNDr. Věra Králová, Ph.D. (Ústav lékařské biologie a genetiky LF HK) – v oboru Lékařská biologie
Doc. MUDr. David Belada, Ph.D. (IV. interní hematologická klinika LF a FN HK) – v oboru Vnitřní nemoci
Doc. MUDr. Milan Vošmik, Ph.D. (Klinika onkologie a radioterapie LF a FN HK) – v oboru Onkologie
Doc. MUDr. Igor Sirák, Ph.D. (Klinika onkologie a radioterapie LF a FN HK) – v oboru Onkologie

Jmenovací řízení:

Prof. MUDr. Michaela Adamcová, Ph.D. (Ústav fyziologie LF HK) – v oboru Lékařská fyziologie
Prof. MUDr. Darina Kohoutová, Ph.D. (II. interní gastroenterologická klinika LF a FN HK) – v oboru Vnitřní nemoci
Prof. MUDr. Pavel Šponer, Ph.D. (Ortopedická klinika LF a FN HK) – v oboru Ortopedie
Prof. MUDr. Pavel Žák, Ph.D. (IV. interní hematologická klinika LF a FN HK) – v oboru Vnitřní nemoci.

Gratulujeme.

XXV. vědecká konference LF HK a FN HK – hybridně, s inovacemi a pandemií navzdory

Začátkem tohoto kalendářního roku vedení Lékařské fakulty v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové rozhodlo i přes krajní nepřízeň aktuální epidemiologické situace nepřerušit letitou tradici a uspořádat již dvacátý pátý ročník Vědecké konference LF HK a FN HK. Probíhající pandemie COVID-19 bohužel zhatila možnost uskutečnit konferenci podle obvyklého scénáře s možnou osobní interakcí řečníků s auditoriem a moderátory. Striktní omezení ale paradoxně otevřela cestu k řadě inovací, které jubilejní ročník konference doprovázely.

Hlavním dějištěm konference se poprvé stalo Výukové centrum Lékařské fakulty v Hradci Králové (velký přednáškový sál) v areálu Fakultní nemocnice Hradec Králové. Důvodů pro přesun místa konání i osvědčené Velké posluchárny v budově teoretických ústavů v Šimkové ulici bylo několik, ale tím největším argumentem byla nezbytnost dokonale připravené a odzkoušené audiovizuální a počítačové techniky pro živé vysílání jednotlivých sdělení posluchačům a současně případně také zlepšení dostupnosti konference pro přednášející i posluchače jejím přesunem do strategicky výhodnějšího místa, a to v případě, že by bylo možné konferenci uspořádat prezenčně. Další zásadní změnou v konání konference oproti minulým ročníkům, která vyplynula z aktuální epidemiologické situace, byla nutnost uskutečnit celou konferenci v tzv.

hybridní formě. Prezenční forma byla možná pouze pro přednášející, kteří přednášeli tak, jak jsme zvyklí; všichni ostatní měli možnost sledovat celou konferenci pouze distančně cestou MS Teams a tímto způsobem byla tentokrát řešena i diskuze k jednotlivým sdělením. Oproti předchozím ročníkům obsahoval odborný program také vyžádaná sdělení, prostřednictvím kterých byla prezentována aktuální témata související s vědecko-výzkumnou činností obou pořadajících institucí (Ing. Karel Antoš, Ph.D., prof. MUDr. Petr Hejna, Ph.D., MBA, prof. MUDr. RNDr. Milan Kaška, Ph.D., Mgr. Otomar Sláma, MBA, MPA, a Mgr. Lucie Bartošová, Ph.D.).

Dopolední blok

Celá konference sestávala ze dvou odborných bloků, kdy dopolední blok odborného programu moderoval prof. MUDr. Petr Hejna, Ph.D., MBA, a odpolední posléze prof. MUDr. RNDr. Milan Kaška, Ph.D. Jubilejní konferenci slavnostně společně zahájili úvodním slovem prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D., děkan LF HK, a prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., ředitel FN HK. První přednáška prvního bloku, v režii prof. MUDr. Jana Bureše, CSc., emeritního přednosty II. interní gastroenterologické kliniky, byla věnována vlivu experimentálního poškození gastrointestinálního traktu na farmakokinetiku léčiv Alzheimerovy choroby (GA ČR

18-13283S). Ve druhém sdělení navázal prof. PharmDr. Kamil Musílek, Ph.D., z Centra biomedicínského výzkumu FN HK, s přednáškou tematicky zaměřenou na reaktivátory butyrylcholinesterasy pro přípravu pseudokatalytických scavengerů využitelných při intoxikacích organofosforovými sloučeninami (GA ČR 18-01734S). V další přednášce doc. PharmDr. Ondřeje Soukupa, Ph.D., taktéž z Centra biomedicínského výzkumu FN HK, bylo zmíněno související téma, a to konkrétně centrálně účinná antidota při otravě organofosfáty (AZV MZ ČR 17-32801A). Prof. MUDr. Hana Langrová, Ph.D., z Oční kliniky následně prezentovala výsledky svého projektu zaměřeného na význam proprotein konvertázy subtilisin/kexin 9 (PCSK9) v patofyziologii a léčbě věkem podmíněné suché formy makulární degenerace (AZV MZ ČR 17-29241A). První část prvního bloku uzavřel Ing. Karl Antoš, Ph.D., náměstek ředitele naší nemocnice, s vyžádanou přednáškou zaměřenou na výzkum ve FN HK a strategické instrumenty pro podporu vědecko-výzkumné činnosti v naší nemocnici. Po přestávce druhou část prvního bloku zahájil prof. MUDr. Vladimír Blaha, CSc., přednosta III. interní gerontometabolické kliniky, s tématem genetických polymorfismů, MiRNA a vybraných bioindikátorů aktivity a jejich vzájemných vztahů při diagnostice a léčbě těžké familiární hypercholesterolemie (AZV MZ ČR 17-28882A). Následovalo sdělení prof. MUDr. Zuzany Červinkové, CSc., z Ústavu fyziologie LF HK, které se týkalo vlivu věku, životního stylu a prostředí na jaterní mitochondrie (INTER COST – LTC 17044). Závěrem zazněly dvě vyžádané přednášky, první v režii Mgr. Otomara Slámy, MBA, MPA, z Charles University Innovations Prague, s.r.o., týkající se komerčního využití výsledků vědecko-výzkumné činnosti v praxi, což bylo podloženo prezentací konkrétních úspěšných příkladů z praxe. Ve druhé přednášce prof. MUDr. Petr Hejna, Ph.D., MBA, proděkan naší fakulty pro vědeckou činnost, představil nový systém evaluace vědy na Univerzitě Karlově, po tažmo na Lékařské fakultě v Hradci Králové. Nejen během přestávky měli posluchači možnost se seznámit s projekty, které byly prezentovány formou plakátových sdělení, a to konkrétně projektem RNDr. Zuzany Nové, Ph.D., z Ústavu farmakologie LF HK s názvem *Carvedilol reduces hepatic fat accumulation in mouse model of NASH (Projekt MMVP)*.

Odpolední blok

Od 13. hodiny konference pokračovala odpoledním blokem řízeným prof. MUDr. RNDr. Milanem Kaškou, Ph.D., s prezentacemi výsledků projektů podporovaných interní grantovou soutěží (IGS) FN HK a Grantovou agenturou Univerzity Karlovy a s úvahami zaměstnanců LF HK a FN HK zaměřenými na možnosti nakládání s duševním vlastnictvím a na perspektivy studia v doktorských studijních programech. V první části odpoledního bloku byly referovány výsledky řešení studií finančně podpořených IGS FN HK v rámci juniorských projektů. Student všeobecného lékařství David Lendl přednesl zajímavé výsledky analýzy možných léčebných postupů v řešení tupých poranění hrudníku realizovaných na Kardiochirurgické klinice FN Hradec Králové. Studentka všeobecného lékařství Barbora Nevečeřalová uvedla výsledky klinické studie zaměřené na mikrobiom prostaty, jejíž výsledky jsou příslibem uplatnění v diagnos-

tické a terapeutické klinické praxi lékařů Urologické kliniky naší fakultní nemocnice. Třetím referovaným výzkumným tématem byly nálezy ze studie věnované sledování změn v metylaci DNA u karcinomu ústní dutiny, jejíž řešitelkou byla PharmDr. Natálie Birknerová. Poděkování zde náleží zainteresovaným školitelům z řad zkušených lékařů FN HK a pedagogů LF HK a lze si jen přát, aby takových spoluprací stále přibývalo. Ve druhé části odborného programu referovali řešitelé z řad studentů DSP LF HK o výsledcích svých výzkumných projektů podporovaných Grantovou agenturou Univerzity Karlovy, které skončily v roce 2020. MUDr. Kateřina Kiss z Chirurgické kliniky informovala o zajímavých a zcela originálních poznatcích vycházejících ze studie kožních nádorů pomocí analýzy vybraných těžkých kovů, které obsahují maligní nádory v jiných koncentracích než benigní novotvary. Řešení projektu bylo realizováno ve spolupráci s pracovníky VUT v Brně využitím laserové spektroskopie. Další úspěšnou studentkou, která získala finanční podporu GA UK, byla Mgr. Fatameh A. Faradonbeh z Ústavu farmakologie. Podařilo se jí objasnit některé detaily v roli deficitu železa a jeho specifického transportéru při rozvoji estrogeny indukované cholestázy pomocí experimentu na malém laboratorním zvířeti. Stejný ústav reprezentovala také Ing. Hana Laštůvková, která ve svém experimentálním projektu řešila vliv kardiovaskulárních léčiv na rozvoj nealkoholové steatózy jater. Výše uvedené doktorandky připravují přednesené výsledky pro publikace v impaktovaných časopisech a je třeba dodat, že takovými aktivními studenty DSP naše fakulta v současnosti příliš neoplývá. Získávání podpory řešení výzkumných projektů u grantových agentur tak zůstává pro učitele LF HK a jejich svěřence velkou a trvalou výzvou. Ve svém instruktážním – vyžádaném – vystoupení představila Mgr. Lucie Bartošová, Ph.D., možnosti využití invence zaměstnanců FN HK v realizaci zlepšovacích návrhů a patentových procesů, a to včetně uvedení několika úspěšně realizovaných nápadů. Následně prof. MUDr. RNDr. Milan Kaška, Ph.D., taktéž ve vyžádaném sdělení, nastínil současný stav studia DSP na LF HK a ve FN HK s uvedením nejen úspěchů studentů z řad především lékařů, ale i biomediků v našem státě, ale i problematických podmínek, které jejich studium doprovází.

Závěr konference patřil spectabilis prof. MUDr. Jiřímu Mandákoví, Ph.D., děkanovi Lékařské fakulty v Hradci Králové, a řediteli Fakultní nemocnice Hradec Králové prof. MUDr. Vladimíru Paličkovi, CSc., dr.h.c., kteří poděkovali referujícím za jejich prezentace a popřáli všem co nejvíce optimismu, inspirace a energie do další vědecké práce.

I přes zásadní omezení v důsledku probíhající pandemie zaznamenal letošní ročník konference nebývalý zájem, kdy dopolední program sledovalo online asi 120 účastníků, odpolední poté průběžně až 100 účastníků.

Závěrem se patří náležitě poděkovat jak všem výše uvedeným, posluchačům, ale i všem ostatním, kteří jakkoli přispěli ke zdárnému a reprezentativnímu průběhu XXV. vědecké konference včetně IT podpory a administrativnímu zajištění, které spočívalo zejména na bedrech Grantového a PR oddělení naší fakulty.

prof. MUDr. Petr Hejna, Ph.D., MBA
prof. MUDr. RNDr. Milan Kaška, Ph.D.

Péče o zaměstnance FN HK

Up Gallery Beta FKSP

Poděkování ředitele zaměstnancům FN HK Jednorázová dotace do osobních zaměstnaneckých kont FKSP

Rok 2020 byl pro naši nemocnici dosud jedním z nejnáročnějších. Znamenal pro nás všechny vysoké pracovní nasazení a velkou psychickou zátěž. Vedení FN HK ve spolupráci s odborovými organizacemi proto hledalo všechny možné cesty, jak zaměstnancům za uplynulý nelehký rok alespoň symbolicky poděkovat.

Rozhodlo proto, že do osobních zaměstnaneckých kont v cafeterii Gallery Beta přidělí zaměstnancům, kteří splňují podmínky pro čerpání benefitů **jednorázovou dotaci ve výši 1 000 Kč.**

Tato částka byla zaměstnancům do osobních kont nahrána na konci dubna 2021, přičemž expirace, termín pro její útratu, byl stanoven až do konce roku 2022. Částka se stává součástí přídělu do osobního konta a lze ji čerpat na benefity dle preferencí každého zaměstnance.

Celkově tak nemocnice deponovala svým zaměstnancům z Fondu kulturních a sociálních potřeb dalších téměř 5 milionů korun k původním 57 milionům, které rozpustila do zaměstnaneckých kont v rámci pravidelného přídělu v lednu 2021. Celoroční příděl do osobního konta činí 10 040 Kč. Jednorázovou dotací se tak zaměstnanci dostali na částku přes 12 000 Kč pro letošní rok, tj. 1 000 Kč čistého na měsíc nad rámec platu formou nepeněžního plnění.

Zvýšení odměn dlouholetým zaměstnancům FN HK při odchodu do důchodu

S potěšením oznamujeme, že odborové organizace schválily návrh vedení FN HK na změny ve výplatě odměn při prvním odchodu do starobního a plného invalidního důchodu, a to s platností od 1. 5. 2021.

Podle dosavadních pravidel obdržel zaměstnanec za odpracovaných 20 a více let v nemocnici maximálně 60 000 korun, přičemž odměna se krátila dle výše úvazku. Nově mají na odměnu nárok všichni zaměstnanci při úvazku od 0,2 ve FN HK. Odměna již nebude krácena. Je formou

poděkování všem zaměstnancům, kteří věnují velkou část svého profesního života Fakultní nemocnici Hradec Králové.

Po ukončeném pátém roce v pracovním poměru může zaměstnanec obdržet odměnu 20 000 Kč, která se za každý další odpracovaný rok zvyšuje vždy o 4 000 Kč. Roky pro přidělení odměny se sčítají až do 25 odpracovaných let. Dochází tak k navýšení cílové částky z původních 60 000 Kč až na 100 000 Kč, přičemž pracovní poměr může pokračovat i po přiznání důchodu.

Nová pravidla se týkají zaměstnanců, kterým byl přiznán důchod k 1. 5. 2021 a dál. Podrobné informace naleznou zájemci na Intranetu v sekci Služby – FKSP a benefity – Odměny z FKSP při odchodu do důchodu.

*Ing. Vladimíra Svobodová
vedoucí oddělení péče o zaměstnance FN HK*

HUMOR LÉČÍ...

autor Lubomír Lichý
www.lichy-kresby.cz

Výstava – Rudolf II. Umění pro císaře

Muzeum východních Čech se na svoje otevření po covidových opatřeních připravilo jaksepatří a zahájilo výstavou sezóny **Rudolf II. Umění pro císaře.**

Máte-li zájem a zálibu v umění starých mistrů, pak přijďte obdivovat dvorní umělce císaře Rudolfa II. Ve velkém sále Muzea východních Čech je totiž k vidění soubor běžně nepřístupných výtvarných děl Bartholomea Sprangera, Hanse von Aachen, Josepha Heintze st., Roelanta Saveryho, Pietera Stevensa, Dirka de Quade van Ravesteyn, Matthiase Gundelacha, Adriaena de Vries a Aegidia Sadelera.

Předsedkyně Etické komise Univerzity Karlovy

Vědecká rada Univerzity Karlovy ocenila 29. dubna 2021 osm osobností UK pamětními medailemi. Rektor univerzity prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc. předal **zlatou pamětní medaili UK prof. MUDr. Zuzaně Červinkové, CSc.** za významné celoživotní dílo v oboru fyziologie a dlouholetou vědeckou a pedagogickou činnost na UK.

Gratuluji k udělení zlaté pamětní medaile Univerzity Karlovy a chci se zeptat na Vaši novou funkci na univerzitě, kterou je předsedkyně Etické komise UK.

To je jenom část mé práce, protože jsem především učitel a výzkumný pracovník. Jsem přesvědčená, že vysokoškolský učitel má být zakotven na třech pilířích – a to je výuka, výzkum a práce pro komunitu. Mezi ty další činnosti patří zejména práce v akademických senátech, v oborových a vědeckých radách, grantových agenturách a vypracovávání odborných posudků. Při všech těchto činnostech je nezbytné důsledně dodržovat také zásady obsažené v Etickém kodexu UK. A právě dohled nad dodržováním etických norem je náplní práce v mé nové funkci. Poněkud nečekaně jsem byla jmenována předsedkyní komise, aniž bych měla předchozí zkušenosti s prací v této komisi. Byla jsem překvapená, že podnětů dostává Etická komise UK poměrně hodně, řádově 10 ročně. Podněty přicházejí z různých fakult a jsou velmi různorodé.

Musím říct, že mně se velmi líbí úvodní preambule etického kodexu UK.

Myslíte věty „Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy jedněte s nimi. Co nechcete, aby jiní dělali vám, nedělejte vy jim.“ Já sama se touto zásadou snažím řídit celý život, dlouho před tím, než byl zveřejněn Etický kodex UK.

Viděla jsem, že v některých rozhodnutích se etická komise přímo na tuto preambuli odvolává a je tedy překvapující zjištění, že na akademické půdě se někdy nedodrhuje.

To určitě, příkladem může být jedno loňské podání, které ukázalo na zcela neakceptovatelné vzájemné vztahy na pracovišti, jedná se o manýry, které jistě nepatří do vysokoškolského prostředí a je nepatřičné, aby se lidé k sobě takto chovali kdekoliv.

Jedním z bodů Etického kodexu UK je samozřejmě i zásada, že si členové akademické obce UK nepřivlastňují výsledky práce druhých, nedopouští se plagiátorství. Je to téma, které tady rezonovalo v nedávné minulosti, je to stále problém?

Ano, je to stále problém. Ale už není tak velký jako býval dříve, a to proto, že dnes už existují pravidla a nástroje, které umožní posoudit, do jaké míry autor opisuje od někoho jiného. V komisi řešíme spíše problémy, které se týkají prací, které vznikly v průběhu 90. let minulého století a začátkem 21. století. Trošku mi přijde nefér, že po mnoha letech se někteří z těch, kteří podávají podněty etické komisi, snaží, aby na základě průkazu plagiátorství byly odebrány dotčeným pracovníkům akademické tituly. Někdy je velmi těžké rozhodnout, jestli se jedná o plagiátorství nebo ne. Když je práce dobře dokladována zdroji, ze kterých autor čerpal, tak je to v pořádku. Jindy je jasné, že autor opravdu opisoval. Zažila jsem takový případ, ne tedy v souvislosti s komisí,

Držitelé pamětních medailí UK, dne 29. dubna 2021 – vpředu uprostřed prof. Z. Červinková

kdy studentka DSP z 90 % opsala práci jednoho švýcarského autora a publikovala ji v angličtině včetně rozčlenění kapitol, aniž by původní práci citovala. To byl opravdu vrchol plagiátorství, jaký si umíme představit a upozornil na to sám opominutý švýcarský autor. S takovou mírou plagiátorství se už dnes nesetkáváme. Já někdy z těch podání cítím i snahu nějakým způsobem poškodit dotyčného člověka. A to mě mrzí, ale bohužel, tak to je a setkávám se s tím v rámci komise relativně často.

Tady bych se zastavila u složení etické komise, překvapilo mě, kolik je v ní lékařů.

Ani jsem si to neuvědomila, ale je to pravda. V sedmičlenné komisi jsme čtyři lékaři. Myslím si, že to odráží fakt, že ze 17 fakult univerzity je pět fakult lékařských. V komisi máme také právníka, sociologa a teologa. Členové komise jsou jmenováni Akademickým senátem Univerzity Karlovy, předsedu komise jmenuje rektor. Členem komise musí být člověk morálně bezúhonný.

A je právě z lékařských fakult hodně podnětů?

Nejvíce podnětů přichází od komise z nelékařských, humanitních fakult. Ale jsou tam i podněty z lékařské fakulty, posuzovali jsme například podnět typu neuvedení kolegy mezi spoluautory odborné publikace, i když byl vedoucím grantu, ze se také projevuje to „co sám nemá rád, nečini jinému“, a tohle zrovna byl docela obtížný případ k rozhodování. Etická komise posuzovala, jaká je míra angažovanosti jednotlivých zúčastněných v projektu. Když je někdo autorem projektu, získal projekt, nastavil ho, a potom ze zdravotních důvodů vypadl ze skupiny, tak není možné ho vyloučit z autorství.

Ráda bych se vrátila úplně na začátek Vaší kariéry. Měla jste svůj vysněný obor, když jste studovala medicínu?

Já jsem se rozhodovala, jestli půjdu na přírodovědeckou nebo na lékařskou fakultu, takže vysněný klinický obor jsem neměla. Ale kdybych zůstala v klinické praxi, a někdy si myslím, že jsem tak měla učinit, tak bych spíše měla tendenci

k interním oborům. Chirurgické obory by mě asi nelákaly, i když jsem byla poměrně zručná a uvažovala jsem o orofaciální chirurgii. Ale to jsou sny z doby studia. Nicméně vztah k výzkumu jsem měla už ve věku gymnazistky, tehdy jsem jezdila na Biologickou akademii mládeže na Lékařskou fakultu v Hradci Králové. Tyto aktivity se konaly o víkendech a tehdy tam mimo jiné působil Prof. RNDr. Vladimír Srb, který na nás měl velký vliv. On mě zapálil pro biologii, vědu a výzkum a myslím, že z té doby pochází můj kladný vztah k výzkumu. Když jsem studovala medicínu, tak mi učarovala fyziologie. To je nádherný obor a naplňoval moji představu o medicíně, a to předurčilo můj další vývoj.

A dá se to nějak vyjádřit, co Vás na fyziologii fascinuje?

Fyziologie je o funkcích orgánů, je to základ medicíny. Hraničí s obory jako je biochemie, fyzika, molekulární biologie. Fyziologie je obor integrující, který by měl vidět nejen partikulární děje, ale studuje zejména regulace a vzájemné vztahy v organismu. Je to prostě úžasný obor. Já vždycky, když začínám výuku, tak studentům říkám, že všichni učitelé jim budou říkat, že jejich obor je ten nejvýznamnější, ale já to říkat o fyziologii nemusím, protože o fyziologii je to pravda. Dokladuje to i fakt, že Nobelova cena se dává za fyziologii a lékařství. Prostě fyziologie je vedle anatomie základním oborem, v návaznosti na pochopení struktury se fyziologie snaží vysvětlit, jak ten nesmírně složitý organismus funguje jako celek. A to mě na tom fascinuje.

Jste, myslím, jedna z nejdéle sloužících přednostek na lékařské fakultě.

To bylo díky situaci, která nastala v roce 1989. Určitě jsem nebyla trénována na to, abych se stala přednostkou ústavu. Zpočátku jsem tuto funkci nechtěla dělat, necítila jsem se k tomu být dostatečně kompetentní, ale prostě nebylo jiné východisko. Byla to pro mě výzva. Tak jsem se to snažila nějak uchopit. Věnovala jsem tomu spoustu energie a času a určitě ústav pod mým vedením nechátral. Teprve po čase jsem se od přednostky ústavu fyziologie na jiné LF dozvěděla, že jsem byla první žena ve vedení ústavu fyziologie na lékařských fakultách v ČR. Ve vedení ústavu jsem působil 27 let. Myslím, že se mi podařilo vybudovat dělný tým. Vedla jsem řadu studentů doktorských studijních programů, z řady z nich se stali významní kliničtí pracovníci, tato část mé práce mě velmi těší. Někdy si myslím, že jsem svým studentům věnovala mnohem víc času a energie než svým vlastním dětem.

Mimochodem tam jsem se také chtěla dostat, dcery šly v lékařských stopách svých rodičů, že?

Ano, naše dcery studovaly medicínu, obě studovaly v Praze a obě se věnují klinické onkologii a myslím si, že si obě vedou velmi dobře. Velkou radost nám přinášejí také naše 4 vnou-

čata, dvě starší rovněž studují medicínu a mladší jsou dosud na víceletém gymnáziu.

Vypínáte někdy, jak relaxujete, co Vám dělá radost?

(smích) Dobrá otázka. Tak snažím se trochu hýbat. Jezdím na kole. Osobně mám ze všech pohybových aktivit nejraději vodní sporty. A z vodních sportů úplně nejradši mám potápění, samozřejmě vzhledem k svému věku, není to potápění do velkých hloubek, ale stačí mi šnorchlování nebo potápění do asi 2 metrů a nejlépe na korálových útesech. To je opravdu něco, co mě naprosto, naprosto fascinuje a miluji to. Měla jsem velmi ráda lyžování, ale bohužel jsem si před několika lety totálně zničila koleno, takže na zimní sporty se už jen se slzami v očích dívám. Je to obrovský pocit volnosti a svobody, když člověk jede z kopce pořádnou rychlostí, svítí sluníčko a je pěkný sníl. Určitě ráda čtu, chodíme do divadla, měli jsme léta předplatné na premiéry v divadle v Hradci Králové, občas zajedeme do Prahy do divadla. Víkendy trávíme na chalupě v Českém Ráji. Mám skvělý partnerský vztah, mnoho let trvající. Seznámili jsme se v Anglii, před 54 lety.

Ale pocházíte ze stejného města, pokud se nepletu?

Ano, studovali jsme dokonce na stejném gymnáziu, ale seznámili jsme se v Anglii. V poslední době nás spojuje ještě jedna aktivita. Před asi 10 lety jsme náhodně při procházce

narazili na smírčí kříž. Od té doby se věnujeme vyhledávání a fotografování smírčích kamenů. A to je nádhera, je to lovecká vášeň, protože někdy máme jen přibližnou představu, kde je kámen lokalizován, takže nám dělá velkou radost, když kámen nalezneme a s ním kus zajímavé historie.

Jménem redakce nezbývá než popřát prof. Červinkové mnoho úlovek na cestách za smírčími kameny, ale také dalších úspěchů v pracovním i osobním životě a další krásná léta s milovanou fyziologií. Děkujeme za rozhovor. -red-

Profesorka Červinková absolvovala Lékařskou fakultu v Hradci Králové a po promoci nastoupila na Ústav fyziologie, kterému zůstala věrná dodnes. V roce 1990 se stala přednostkou tohoto ústavu a v jeho čele stála bezmála 27 let. Byla první ženou, která se stala přednostkou ústavu fyziologie na lékařských fakultách v českých zemích. Její vědecké působení je zaměřeno na oblast experimentální hepatologie s akcentem na regeneraci jater, toxické poškození jater a výzkum mitochondrií a energetického metabolismu. Úzce spolupracuje s Akademií věd ČR a s řadou zahraničních institucí. Aktivně se podílí na mnoha dalších akademických aktivitách univerzity, např.: od roku 1990 byla a je členkou předsednictva akademického senátu LF HK, po 3 volební období byla členkou Akademického senátu UK, po dobu 3 let také členkou předsednictva univerzitního AS, je členkou dozorčí rady Grantové agentury UK, Programové komise a Akademické rady projektu 4EU+ a předsedkyní Etické komise UK.

HRADEC KRÁLOVÉ VE FOTOGRAFIÍCH

Fakultní nemocnice
v Hradci Králové

Původní interní pavilon – dnes Neurologie

Interní pavilon – Pavilon dr. Ulricha

Výstavba nové okresní nemocnice probíhala ve dvou etapách. Jedním z pavilonů zařazených do první etapy, byl interní pavilon, který byl dostavěn na jaře roku 1926.

Kapacita nového interního pavilonu byla 100 lůžek. V přízemí bylo oddělení pro vodoléčbu, elektroterapii, mechanoterapii, laboratoř, dětské oddělení, oddělení pro „neklidné“. V prvním poschodí bylo oddělení pro choroby vnitřní. Ve druhém poschodí se nacházely dvě lehárny pro tuberkulózní pacienty s 36 lůžky. Interní pavilon měl celkem sedm telefonních stanic, tři čajové kuchyně, rozšířené chodby jako denní místnosti a pět koupelen. V době otevření nemocnice se primářem interního oddělení stal MUDr. Ladislav Tvrzský, v roce 1932 ho nahradil doc. MUDr. Vladimír Ulrich (1894–1955). V roce 1933 se Vladimír Ulrich stal lékařským ředitelem Okresní nemocnice. Přispěl také ke zřízení a stavbě budovy Ošetřovatelské školy v Hradci Králové a do konce války byl jejím ředitelem.

Již od roku 1928 byla k internímu oddělení přičleněna lůžka pro nemocné s kožním nebo venerickým onemocněním, konziliářem byl MUDr. Václav Kracík. Samostatné oddělení pro nemoci kožní a venerické bylo zřízeno až v roce 1933.

V roce 1929 byl schválen návrh, aby interní pavilon nesl jméno starosty Hradce Králové dr. Františka Ulricha. Na budovu pavilonu byl pak umístěn nápis Pavilon dra. Ulricha.

*PhDr. Pavla Koritenská
Muzeum východních Čech v Hradci Králové*

Použitá literatura a prameny:

Pamětní spis k otevření Nové okresní nemocnice v Hradci Králové. Hradec Králové: Okresní správní komise v Hradci Králové, 1928.

Koritenská, Pavla. *Velká vizita!...v Hradci Králové za první republiky.* Hradec Králové: Muzeum východních Čech, 2017.

Stavba pavilonu interny Okresní nemocnice, 1928, Sbíрка MVČ

Celkový pohled na Okresní nemocnici v Hradci Králové, Sbíрка MVČ

Okresní nemocnice – Pavilon dr. Ulricha – interna, po roce 1929, Sběrka MVČ

Dnes je v pavilonu umístěna Neurologická klinika, foto Reprocentrum FN HK

75 let Lékařské knihovny v Hradci Králové

1. díl Jak to bylo s hradem?

Lékařská knihovna LF HK je nejstarší vysokoškolskou knihovnou v Hradci Králové. Vznikla souběžně se vznikem samotné fakulty, avšak k jejím slavnostnímu otevření došlo až 15. dubna 1946, byl to zároveň i den první promoce konané na LF HK. Knihovna byla otevřena jako pobočný ústav Národní a univerzitní knihovny v Praze a byla nejprve jen provizorně umístěna v zasedací síni, kterou pro fakultu uvolnila Městská spořitelna. V roce 1950 se knihovna přestěhovala do budovy bývalého semináře Na Hradě v historické části starého Hradce Králové, kde sídlí dosud. Adresa knihovny jednoznačně napovídá, že se jedná o lokalitu hradeckého hradu.

Středověký hrad v Hradci Králové

Hradecký hrad hrál v dějinách Hradce Králové i východních Čech důležitou úlohu. Příležitostně i delší dobu v něm pobývaly nejen „hradecké“ královny, z nichž nejznámější jsou Eliška Rejčka a Eliška Pomořanská, ale též další členové panovnických rodů Přemyslovců a Lucemburků i jejich příbuzní. Blížící se výročí jeho zániku (1423) bylo jedním z podnětů pro napsání knihy, na níž pracoval autor tohoto textu s Jiřím Slavíkem (*Bláha-Slavík 2020*). Publikace shrnuje dosavadní již zveřejněné poznatky o tomto pozoruhodném objektu, ale uvádí též nová zjištění i objevy a následující článek z ní vychází.

Hned úvodem je třeba předeslat, že o podobě hradu máme jen málo informací. Důvodem je především skutečnost, že zanikl již během husitského období a jeho areál byl zastaven novými objekty. Hrad se téměř nezmiňuje ani v písemných pramenech, ať už to jsou například listiny či kroniky. Postrádáme rovněž historické vyobrazení podoby hradu. Určité dílčí poznatky přinášejí výsledky archeologického

výzkumu, který ovšem proběhl jen v omezené míře dané zejména rozsahem vhodných ploch. Možnosti nových objevů a zjištění však nejsou zdaleka vyčerpány. Nedávno se například ukázalo, že v budově bývalé solnice se dodnes dochovala část starší stavby, snad hradního paláce. Je tedy možné, že pozůstatky hradních staveb v nadzemních i podzemních částech se mohly dochovat i na dalších místech.

Areál gotického hradu se rozkládal na území severozápadní části dnešní městské památkové rezervace, kde se dnes nachází Církevní základní škola, Městská hudební síň, Lékařská knihovna Univerzity Karlovy a další menší domy. Památkou na zaniklý hrad je i název krátké uličky Na Hradě, která odděluje již uvedenou Lékařskou knihovnu a sousední Školní policejní středisko.

Hradecký hrad jako vrcholně středověké opevněné sídlo vznikl ze staršího předchůdce, kterým byl rozsáhlý slovanský hrad (hradiště). Ten využil přirozeně utvořeného návrší nad soutokem Labe a Orlice o rozloze zhruba 13 hektarů. Dnes je na jeho místě historické jádro města. Toto návrší bylo

osídleno i opevněno již v pravěku. Na základě archeologických nálezů můžeme říci, že k výstavbě nového opevnění na základech toho pravěkého došlo nejspíše v 10. století. Toto hradiště mělo jednak úlohu útočištnou, to znamená, že jeho hradby v případě nebezpečí mohly poskytnout ochranu okolním obyvatelům, ale sloužilo i jako místo kmenových shromáždění a zřejmě mělo i určitou úlohu v tehdejší ještě předkřesťanském náboženství. Východní Čechy tvořily v druhé polovině 9. a na počátku 10. století zřejmě spíše okrajovou oblast mezi jádrem Velké Moravy na východě a středočeským knížectvím rodu Přemyslovců na západě. Se svými sousedy byly východní Čechy provázány sítí cest. Středočeští Přemyslovci postupně podrobili své nadvládě i ostatní oblasti Čech a později i Moravy. Správu některých oblastí snad propůjčovali svým příbuzným. V oblasti pomezí středních a východních Čech to byl známý rod Slavníkovců, který sídlil na hradě (hradišti) Libici. Zdali Slavníkovci nějakým způsobem ovládali i Hradec můžeme jen spekulovat, i když to vyloučit nelze. Působení Slavníkovců ve východní části Čech ukončila likvidace většiny jeho členů roku 995 a sjednocení Čech pod vládou Přemyslovců. Zatímco pro Libici i některá další tehdejší významná střediska to představuje počátek jejich úpadku, v případě Hradce naopak jeho význam vzrůstá, protože se stává během 11. století jedním z nejdůležitějších středisek soustavy hradů přemyslovského knížectví. Od konce 11. století se začíná objevovat v písemných pramenech.

Písemné prameny

Úplně nejstarší zmínka je v tak zvané zakládací listině opatovického kláštera, která se hlásí do roku 1073. Listina ovšem vznikla až ve 12. století. Její údaje se však dají pokládat za spolehlivé, i když k samotnému založení benediktinského kláštera došlo až někdy těsně po polovině 80. let 11. století. Další zmínky o hradu Hradci přináší známá Kosmova kronika. Už roku 1091 se do Hradce se svou družinou po roztržce s otcem, králem Vratislavem, uchýlil jeho syn Břetislav, pozdější český kníže Břetislav II. Z dalších zpráv na tomto místě uvedme údaj k roku 1107, kdy zde měl v plánu strávit Vánoce kníže Vladislav. Tento údaj je pro nás důležitý i v tom smyslu, že nám nepřímou dokládá skutečnost, že hradecký raně středověký hrad byl schopen knížeti a jeho doprovodu poskytnout nezbytné zázemí, to znamená přiměřeně komfortní a bezpečné ubytování, ale také dostatek zásob. Zprávu lze brát také jako nepřímý důkaz existence hradeckého kostela, kde mohly proběhnout příslušné obřady spojené s křesťanskými Vánocemi, kterých se kníže, jeho družina a další obyvatelé hradiště i jeho okolí zúčastnili. K podobě hradeckého hradu v té době, tedy v 11. a 12. století, přinesla důležité poznatky i archeologie. Z dosud jednotně opevněného celku návrší, o již uvedené rozloze 13 ha, se snad již v 11. století vydělila na severozápadní straně část o rozloze kolem 2 ha. Pro představu se jednalo o území ohraničené dnes na jihu ulicí v Kopečku a Tomkovou, na východě přibližnou hranici tvořila severní část Klicperovy ulice. Toto území bylo od ostatní plochy již dříve odděleno dvěma terénními depresemi a tuto přirozenou ochranu ještě posílila stavba opevnění tvořeného hradbou z dřevěných roštů prosypaných hlínou, jejíž čelo i tyl chránila zeď z nasucho kladené opuky. Konstruktivně

Průhled Zieglerovou ulicí k Městské hudební síňi. V této oblasti nacházela akropole raně středověkého správního hradu a později královský hrad. 2020, archiv Archeologického oddělení muzea východních Čech v Hradci Králové, Miroslav Beneš

podobné opevnění ohraničovalo zbylou plochu návrší, která se stala předhradím. Na území už uvedeného okrsku stálo obydlí knížete i jeho úředníků, správců hradu a další objekty. Je pravděpodobné, že byly z velké části dřevěné. Druhou významnou stavbou byl hradecký kostel.

Dvě hradecká návrší

Rozdělení hradeckého návrší na dvě části mělo význam pro další vývoj tohoto území, protože každá část se vyvíjela jiným způsobem, i když pochopitelně v silné vzájemné závislosti. Na západní části území popsaného menšího opevněného okrsku, akropole, vznikl postupně asi již od 13. století královský hrad, ve východní části, patrně v místě hradeckého kostela, byl už v první polovině 13. století založen minoritský klášter.

Jiný osud mělo opevněné předhradí o rozloze kolem 10 ha. Zde kolem roku 1225 vzniklo královské město, jehož středem se stalo Velké náměstí. Nejméně do 14. století ležel mezi městem, hradem a klášterem příkop, který byl zřetelnou bytí ne nepřekročitelnou hranicí těchto areálů. Archeologický výzkum provedený v letech 1972 a 1973 jižně od dnešní školy čp. 230 a solnice čp. 680 prokázal, že asi již v první polovině 13. století zhruba současně se vznikem města proběhly v jižní části bývalé raně středověké akropole rozsáhlejší terénní úpravy, které mohou souviset se vznikem královského

Letecký snímek zachycující areál bývalého hradu od severu. Kolem 2005, archiv Archeologického oddělení muzea východních Čech v Hradci Králové

hradu. V této souvislosti je třeba připomenout údaj z listiny z roku 1241, kterou vydal král Václav I. za svého pobytu v Hradci, přičemž je uvedeno, že se tak stalo v klášteře menších bratří, tj. minoritů. Tato zpráva se bere jako možný důkaz o možné souběžné výstavbě hradu, který tak nemohl králi nabídnout přístřeší. Na druhou stranu kláštery obecně sloužily jako místa takových jednání. Naopak to dokazuje, že klášter, který byl založen nedlouho před tím asi ve 30. letech 13. století, byl již vystavěn do té míry, že mohl hostit tak významnou návštěvu.

Prameny 13. století o existenci hradu mlčí. Na druhou stranu je známo, že Hradec navštěvovali a pobývali zde poslední přemyslovští králové Přemysl Otakar II., Václav II. i jejich příbuzní. Můžeme tedy snad předpokládat, že zdejší hrad mohl sloužit jejich potřebám. Možná trochu překvapivě nemůžeme přímo doložit využívání hradu ani známou královnou vdovou Eliškou (Alžbětou) Rejčkou, která v Hradci jako svém věnném městě pobývala snad v letech 1308–1316. Netušíme, zdali nechala hrad nějak přestavět či rozšířit. Za jejího působení mělo dojít ke stavbě městského chrámu sv. Ducha a též se jí někdy přisuzuje rozšíření města východním směrem (Malé náměstí).

Od konce první čtvrtiny 14. století jsou v pramenech doloženi hradečtí purkrabí, kteří spravovali hrad i další královský majetek v Hradci i jeho okolí. Prvním z nich

byl Macek, řečený Mních, který je uveden k roku 1320. Za Jana Lucemburského se město i hrad, stejně jako další česká královská města a hrady dostaly do zástavy, takže, když se jeho syn Karel, budoucí český král a císař vrátil roku 1333 do Čech, musel je vyplatit ze zástavy a hrad opravit. Během své vlády tu vícekrát pobýval. Po jeho smrti roku 1378 zde žila jeho čtvrtá manželka Eliška (Alžběta) Pomořanská. Podobně jako v případě Elišky Rejčky předpokládáme, že pobývala na hradě, ale jednoznačný důkaz k takovému tvrzení nemáme. Literatura uvádí, že se podílela na výstavbě tak zvané královské předsíně dodnes zachované na jižní straně chrámu sv. Ducha. Císařovna pobyt v Hradci byl na jedné straně pro město prestižní záležitostí, na druhé straně město finančně vyčerpával, takže své dluhy splácelo ještě mnoho let po její smrti roku 1393. Královnin nevlastní syn, král Václav IV. také město několikrát navštívil, delší dobu zde pobýval v roce 1402, kdy zde proběhl jakýsi rodinný sjezd Lucemburků. Králův konflikt s příbuznými, zejména bratrem Zikmundem i panskou opozicí, vedl ke královi zajetí a internaci. Snad můžeme předpokládat, že v této neklidné době mohla najít v Hradci útočiště jeho druhá manželka Žofie Bavorská. Z téže doby pochází i známá veršovaná skladba Tkadleček, kde mladý mileneček Tkadleček, obviňuje Neštěstí, že zavinilo nevěru jeho milé Adličky. Adlička měla sloužit jako topička na knížecím dvoře v Hradci. V díle se také

objevuje zmínka o katastrofálním požáru města, ke kterému došlo roku 1407 a postihl nejen samotné město, ale i hrad.

Husité

To už se dostáváme k poslednímu období existence hradu, na práh husitské revoluce. V ní sehrál hradecký hrad důležitou úlohu. Poprvé v létě roku 1420, kdy město obsadili husitské oddíly orebitů. Staré letopisy popisují, jak se obránci uchýlili na hrad, do věží a bran, ale brzy se vzdali. Hradec tím přešel do husitských rukou. Druhá a vlastně poslední zmínka o hradě je k roku 1423, kdy Žižka obsadil Hradec Králové. Po dobytí města byl hrad pobořen. Samozřejmě nešlo o jeho úplné srovnání se zemí, ale takové poškození, které by jej znehodnotilo jako opevněné místo. S dobytím hradu souvisí zajímavý nálezy, který učinil hradecký archeolog a historik Ludvík Domečka v roce 1899. V sondě umístěné na dvorku dnešního čp. 230 našel mužskou lebku se vstřeleným hrotem šípů. Snad se jednalo o některého z obránců či útočníků. Lebka se v současné době nachází v Národním muzeu.

V následující době na místě hradu vznikly soukromé domy. Na místě dvou z nich vzniklo již na počátku 16. století purkrabství, které sloužilo k jednání speciálního purkrabského soudu. Jeho renesanční budova vystavěná ve druhé polovině 16. století se dochovala dodnes vedle kostela sv. Jana Nepomuckého (dnes Městská hudební síň).

Podoba hradu

O vzhledu středověkého hradu nemáme žádné zprávy ani jiné doklady. Na základě srovnání s jinými obdobnými objekty můžeme říci, že hrad měl jistě palác, který sloužil k ubytování panovníka a členů jeho rodiny či vzácných hostů. Jeho část se podle všeho dochovala v západní obvodové stěně bývalé solnice, dnešního obytného domu čp. 680. Další částí bylo obydlí purkrabího, tedy správce hradu. Nemůžeme asi úplně vyloučit možnost, že mohlo stát v severní části původního hradního okrsku, někde poblíž míst pozdějšího renesančního purkrabství. Tam už ovšem také začínal areál sousedního minoritského kláštera. Významnější hrady se neobešly bez hradní kaple. Žádné jednoznačné důkazy o její existenci na hradeckém hradě však nemáme. V písemných pramenech z počátku 16. století se objevují zmínky o staré kapli, která se však spíše umísťuje do míst dnešní kaple sv. Klimenta, tedy zcela mimo hradní areál. Lze však upozornit na zajímavou zprávu od podkrajského (okresního) hejtmána Mořice Lüssnera, který sledoval výkopové práce při stavbě tehdejšího okresního soudu čp. 230. Kromě jiného zaznamenal nález zděné hrobky, která by hypoteticky mohla s bývalou hradní kaplí souviset. Součástí hradu bylo pochopitelně i opevnění, zejména

na věže. Bohužel se nám nedochovala žádná z nich a ani si nejsme jisti, kolik jich hrad měl. Za čp. 81 pod bývalým hradem na terasách se mělce pod současným terémem zachovaly části základu kruhové věže, o niž si ovšem nejsme jisti, zda patřila k hradu či k městskému opevnění.

Stejně tak nemáme zpráv ani přímých dokladů o vnitřním vybavení hradu. Všechny drahé a vzácné předměty, které mohly používat například hradecké královny i další urození návštěvníci během svých kratších nebo delších pobytů, byly samozřejmě odvezeny. Část vybavení mohla být zničena při požáru roku 1407, či vzala za své po obsazení hradu roku 1423. Na základě archeologických nálezů lze konstatovat, že na hradě jistě nechyběla kachlová kamna vystavěná z kachlů, jejichž čelní strany byly zdobeny například heraldickými motivy lvů či orlic. Z jednoho náčrtu a krátké zmínky v deníku už uvedeného Mořice Lüssnera můžeme opatrně usuzovat, že obytné místnosti hradu mohly být opatřeny teplovzdušným vytápěním. Lüssner totiž uvádí nález čtverhranného kvádrů s otvorem, který mohl sloužit jako podlahová dlaždice s výdechem horkého vzduchu.

Stěny reprezentačních místností mohly být zdobeny malbami s výjevy čerpajícími například z legend o sv. Jiří a podobně tak, jak to máme vzácně dochováno na některých dalších významných hradech té doby. Nejde pouze o hypotézu, ale můžeme tento předpoklad opřít o nálezy cihel se zbytky maleb na omítce, které pocházejí z hradební zdi vedle Adalbertina, tedy pod hradem. Dostaly se tam v 16. století z jiné stavby. Pokud nepocházejí například z nedalekého dominikánského kláštera, který stál v blízké Kotěrově ulici a zanikl také v husitské době, mohly by být právě z hradu.

Mgr. Radek Bláha

Muzeum východních Čech v HK

Bláha, R. – Slavík, J. 2020: *Hrad v Hradci Králové*. Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové.

Bývalá solnice, dnes čp. 680 v sobě ukrývá pravděpodobně pozůstatky hradního paláce. 2010, archiv Archeologického oddělení muzea východních Čech v Hradci Králové

Svátky jara a jarní tvoření ve škole a Fakultní nemocnici

Jaro vždy bylo a dále bude symbolem nového začátku, probouzení, hledání nových cílů a naděje a víry v růst, získávání nových šancí, dalšího životního elánu, čerstvé síly, energie a optimismu. Příroda se obléká do jasných barev, aby svou vitalitou oslavila sama sebe – obnovující energii zázraku života. Aktivita ZŠ a MŠ FN HK byly prodchnuty jarní tematikou a oslavami přírody, lásky, citu a vytvářením synergie sdílením optimismu při čínorodé práci na mnoha radostných projektech.

Díky projektu **Vítáme jaro děti** vyzdobily jarními motivy v podobě různorodých výtvarných děl – kreseb, maleb, velikonočních věnců a papírových kytiček nemocniční oddělení, která se tak proměnila v rozkvetlé jarní louky.

Nechyběla ani výtvarná činnost spojená s Velikonocemi a to v rámci velikonočních dělen, projektu **Nemocniční zájček on-line a Megavejce**. Právě posledně zmíněný projekt – Megavejce – pod záštitou MAP II upoutával velkou pozornost návštěvníků nemocničního areálu a mnoho lidí si přicházelo krásně vyzdobená Megavejce vystavená před dětskou klinikou nadšeně a s obdivem fotografovat.

Jaro jako symbol citu a lásky si děti připomínaly při tvorbě roztomilých přáníček k MDŽ a k Svátku matek, a to i v rámci projektových dnů Šablony II. ve spolupráci s odborníky z praxe z Pardubic a Chrudimi pod názvy Čarodějnice, Svátek matek, Jaro, Velikonoce.

Sepětí s přírodou, a mezilidská empatie byly a jsou u dětí prohlubovány formou projektu sledování záchrané stanice zahrnuté do projektu etické výchovy podporovaného Královéhradeckým krajem – MUP 2021 – **Zodpovědnost za svět kolem nás**. Cílem projektu je uvědomění si lidské zodpovědnosti za stav světa, který sdílíme nejen s ostatními lidmi, ale i se všemi živými tvory. Zaměřujeme se na rozvoj soucitu a ochoty pomáhat slabším. Součástí projektu jsou besedy seznamující děti s činností záchrané stanice ohrožených živočichů, pozorování pečovatelské procesu a uzdravování zraněných zvířat formou videí a fotografií. Tento ochranný postoj dále aplikujeme na výchovu k rodičovství, roz-

voje úcty ke stáří, jak na rodinné, tak na společenské bázi, formou diskuzí o literárních a filmových dílech a jejich rozborů.

Lidovou tradici pálení čarodějnic si děti rozverně vynahrádily alespoň vyřádním se při výrobě různorodých čarodějek, které potom zdobily nemocniční prostory, což byla jedna ze součástí projektu MMHK – Lidové tradice I. I další realizovaný projekt byl pod záštitou MMHK, a to **Kačenka stůně**. Cílem bylo seznámení dětí s nemocničním prostředím, s poznatky o první pomoci, podpoře zdraví a prevence úrazů.

Škola se také angažovala v propagaci **Dne hygieny rukou** a opět vytvořila atraktivní obrázky.

Jako poděkování ke **Dni sester** malí pacienti obdarovali obětavé sestřičky vlastnoručně vyrobenou kytičkou či přáníčkem.

Nezapomněli jsme ani na připomínku **Pomněnkového dne** a 25. 5. jsme se výtvarnou činností věnovali tématu ztracených dětí.

Profesní růst učitelů v rámci Šablony II. byl dále rozvíjen školeními a zapojením odborníků z praxe do výuky matematiky a rodilou mluvčí anglického jazyka.

Škola se také aktivně zapojila do mezinárodního projektu **Erasmus – Heritage around us**. První část projektu probíhala 19.–23. 4., avšak kvůli pandemii musela proběhnout pouze v online režimu. Místo aby učitelé odjeli na setkání do Polska a poznávali přírodní krásy a kulturní památky přímo, snažili se naplnit tento projekt virtuálně. Španělé seděli v rouškách ve třídách, Bulhaři ve školce bez roušek a Češi v rouškách ve svých kancelářích při distanční výuce, či na nemocničních odděleních, a všichni takto společně sledovali přednášky, plnili zadané úkoly, řešili kvízy a účastnili se edukačních aktivit zaměřených na partnerské město Dzierżoniów a hlavní turistické destinace Polska.

Dana Morávková

